

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

На правах рукопису

Кафедра технологічної
і професійної освіти

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА
ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЄКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПРОЦЕСІ ВИГОТОВЛЕННЯ НАБОРУ
ЛОЖОК

Спеціальність: 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології)

Виконав:

Іванов Антон Володимирович,
магістрант 62М -Т групи,
факультету технологічної і
професійної освіти

Науковий керівник:

канд. пед. наук, ст. викл.
Дещенко О.М.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЄКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПРОЦЕСІ ВИГОТОВЛЕННЯ НАБОРУ ЛОЖОК	
1.1. Можливості технологічної підготовки старшокласників	6
1.2. Особливості виконання творчих проєктів учнями старшої школи	16
1.3. Історичний аналіз ложкарства в Україні	24
РОЗДІЛ II. МЕТОДИЧІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЄКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПРОЦЕСІ ВИГОТОВЛЕННЯ НАБОРУ ЛОЖОК	
2.1. Планування навчання старшокласників проєктування і виготовлення набору ложок	34
2.2. Розробка планів-конспектів уроків	39
2.3. Аналіз результатів впровадження розробленої методики формуючого впливу	55
ВИСНОВКИ	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	61
ДОДАТКИ	66

ВСТУП

У Національній доктрині розвитку освіти метою державної політики визнано створення умов розвитку і творчої самореалізації кожного громадянина України, підкреслено, що освіта має гуманістичний характер і ґрунтується на культурно-історичних цінностях українського народу, його традиціях та духовності.

Тому особистісна орієнтація, формування національних загальнолюдських цінностей, створення умов для формування життєвих компетентностей учнів є пріоритетами сучасної освіти. Державний стандарт ґрунтується на засадах особистісно-зорієнтованого, компетентнісного і діяльнісного підходів, що реалізовані в освітніх галузях. Метою освітньої галузі “Технології” є формування і розвиток проєктно-технологічної та інформаційно-комунікаційної компетентностей для реалізації творчого потенціалу учнів і їх соціалізації у суспільстві. Відповідно до Державного стандарту освітньої галузі «Технологія» це вирішується шляхом впровадження в практику навчання активних методів, до яких належить і метод проєктів.

Метод проєктів передбачає поєднання технології створення освітніх ситуацій, в яких учень ставить та розв’язує власні завдання, з технологією супроводу самостійної діяльності учня, забезпечує інтеграцію їх знань з різних навчальних предметів, диференціацію навчання з урахуванням індивідуальних особливостей школярів, проблемність навчально-виховного процесу.

Використовуючи проєктний метод навчання, учні засвоюють усю технологію розв’язання завдань – від постановки питання до результату.

Метод проєктів був розроблений американським філософом і педагогом Джоном Дьюї та його учнем В. Кілпатріком. Історія застосування методу проєктів у навчальній діяльності школярів детально проаналізована С.У.Гончаренком, О.Я.Савченко, О.О.Фунтіковою.

Цінними з сучасних позицій поняття «проект» та розгляд ознак проекту як явища міждисциплінарного, поліфункціонального є матеріали вчених В. Гузеєва, Д. Левітес, Є. Полат, Г. Селевка та українських вчених К. Баханова, В. Курок, А. Касперського, Т. Кручиніна, О. Пехоти, Л. Ващенко та ідеї В. Рибалки щодо видів та форм творчого проектування школярів .

Вищезазначене і зумовило вибір теми дослідження **«Організація проектно-технологічної діяльності старшокласників у процесі виготовлення набору ложок».**

Мета роботи полягає в теоретичному обґрунтуванні методики організації проектно-технологічної діяльності старшокласників у процесі виготовлення набору ложок.

Для досягнення мети у ході написання магістерської роботи поставлені наступні **завдання**:

- охарактеризувати проектно-технологічну діяльність старшокласників;
- визначити особливості виконання творчих проектів учнями старшої школи;
- здійснити історичний аналіз ложкарства в Україні;
- виконати планування проектно-технологічної діяльності старшокласників з виготовлення набору ложок;
- розробити комплекс планів-конспектів уроків та виготовити набір ложок.
- дослідити результатів впровадження розробленої методики формуючого впливу;

Об'єктом дослідження є освітній процес з технологій у старшій школі.

Предметом дослідження є методика організації проектно-технологічної діяльності старшокласників .

Методи дослідження: *теоретичні*: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, систематизація теоретичних матеріалів та дослідних даних літературних джерел з метою з'ясування стану проблеми організації

проєктно-технологічної діяльності старшокласників, вивчення основних понять дослідження; *емпіричні*: спостереження, перегляд учнівських робіт.

Практичне значення дослідження, використано безпосередньо в освітньому процесі, закладу Загально середньої освіти під час організації проєктно-технологічної діяльності старшокласників.

Структура роботи. Магістерська робота містить вступ, основну частину з двох розділів, загальні висновки, перелік використаних джерел та додатки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЄКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПРОЦЕСІ ВИГОТОВЛЕННЯ ВИГОТОВЛЕННЯ НАБОРУ ЛОЖОК

1.1. Можливості технологічної підготовки старшокласників

Підтримка шкільної освіти на достатньо високому рівні – важлива передумова динамічного розвитку суспільства. Від сучасної загальноосвітньої школи вимагається швидко й точно реагувати на всі соціально-економічні зміни. Важливим чинником для розвитку освіти є підготовка учнів до подальшого життя і трудової діяльності через упровадження профільного навчання в старшій школі.

Головне відображення ідея профілізації загальноосвітньої школи знайшла у низці державних документів: Національній доктрині розвитку освіти [26], Національній стратегії розвитку освіти на 2012 – 2021 роки [27], Законі України «Про загальну середню освіту» [10], Концепції профільного навчання в старшій школі [17] та Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти [8].

У Концепції визначена головна мета профільного навчання – забезпечення можливостей для рівного доступу учнівської молоді до здобуття загальноосвітньої профільної та початкової допрофесійної підготовки, неперервної освіти впродовж усього життя, виховання особистості, здатної до самореалізації, професійного зростання й мобільності в умовах реформування сучасного суспільства [17, с. 3], а також основні завдання:

- 1) створення умов для врахування й розвитку навчально-пізнавальних і професійних інтересів, нахилів, здібностей і потреб учнів старшої школи в процесі їхньої загальноосвітньої підготовки;

- 2) забезпечення умов для життєвого і професійного самовизначення старшокласників, формування готовності до свідомого вибору і оволодіння майбутньою професією;

3) формування загальнокультурної, соціальної, комунікативної, інформаційної, громадянської, технічної, здоров'язбережної компетенцій учнів на допрофесійному рівні, спрямування молоді щодо майбутньої професійної діяльності;

4) забезпечення наступно-перспективних зв'язків між загальною середньою і професійною освітою відповідно до обраного профілю» [17, с. 4].

Науковці В. Гетта та О. Торубара окреслили головні умови ефективної профільної технологічної підготовки старшокласників:

1) закладання в основи наук тих компонентів, які в подальшому складуть підґрунтя професійного спрямування школярів;

2) формування стійкого інтересу до творчої технологічної діяльності, яка відповідає здібностям учнів;

3) широкий перелік спеціалізацій і варіативних модулів технологічного профілю та їх актуальність;

4) належне інформаційне, матеріальне і кадрове забезпечення профільного навчання [4, с. 17].

І все ж, на нашу думку, пріоритетними у профільній технологічній підготовці потрібно вважати не набуття учнями техніко-технологічних знань, а їхній розвиток і виховання. Хоча зазначений підхід не є новим у сенсі його проголошення, однак він недостатньо з реалізований у практиці вітчизняної старшої школи.

Нині кардинально змінюються пріоритети вітчизняної технологічної освіти, тому накопичення знань чи набуття практичних умінь стає не основною метою, а наслідком самостійної, творчої діяльності учнів з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і природних нахилів. В сучасній школі домінантним стає виховання і розвиток особистості, здатної виявляти активну життєву позицію, взаємодіяти у навчально-трудоному середовищі, творити впродовж життя.

Відомо, що профільна технологічна підготовка в старшій школі представлена як загальноосвітнім предметом «Технологія», що вивчається на рівні стандарту (35 год. у навчальному році з розрахунку 1 год. на тиждень) [16], так і поглибленим вивченням технологій у процесі підготовки учнів за Типовими навчальними планами професійного навчання для закладів системи загальної середньої освіти (I варіант: 350 год. – 5 год. тижневих; II варіант: 480 год. – 6 год. тижневих і 2 тижні виробничої практики; III варіант: 540 год. – 6 год. тижневих і 4 тижні виробничої практики; IV варіант: 680 год. – 6 год. тижневих і 2 год. За рахунок варіативної частини та 4 тижні виробничої практики), яка здійснюється здебільшого в умовах міжшкільних навчально-виробничих комбінатів.

На думку А. Терещука, традиційний зміст технологічної освіти, спрямований на підготовку випускника школи з «виконавчими функціями робітника», не відображає соціального замовлення, звужує дидактичну цінність технологічної освіти, не відповідає сучасним тенденціям розвитку технологій і, врешті-решт, знижує престиж цього шкільного предмета [35, с. 42].

Тому профільна технологічна підготовка має врахувати індивідуальні запити і природні здібності та нахили учнів, їхні професійні наміри і життєві спрямування, а методологічне підґрунтя технологічної освіти закладають особистісно-зорієнтований, діяльнісний та компетентнісний підходи, які спрямовують технологічну підготовку старшокласників на способи засвоєння політехнічних знань, формування технологічного мислення, набуття конструктивних умінь та розвиток творчих здібностей.

Докладно розглянемо методологічні засади профільної технологічної підготовки школярів у старшій загальноосвітній школі. Історично склалося так, що поняття «технологія» (утворене з двох слів грецького походження: *techne* – мистецтво, майстерність, уміння та *logos* – слово, навчання) означає науку, що систематизує сукупність знань, прийомів і способів обробки

(переробки) сировини, матеріалів, напівфабрикатів відповідними знаряддями виробництва з метою отримання готової продукції.

Варто зазначити, що нині поняття «технологія» тлумачитися не лише як сукупність знань про способи та процеси обробки і переробки сировини, бо поширюється на різні сфери людської діяльності.

Тому у широкому вжитку такі дефініції, як технологія банківської справи, технологія проектування і моделювання систем, політтехнологія тощо. В останні десятиліття також популярними стали поняття технології навчання і виховання підростаючого покоління. Таким чином, споконвічне розуміння технології як галузі інженерного знання розглядається у широкому аспекті – як будь-який тип перетворювальної суспільно значущої діяльності, спрямованої на задоволення певних потреб людини.

Виходячи з вище сказаного, у широкому сенсі під технологією розуміється створення матеріальних і духовних цінностей (продукту), що дозволяє забезпечити новий якісний стан суб'єкта технологічної діяльності (творчість).

У свою чергу, технологічну підготовку учнів в умовах загальноосвітньої школи теж можна визначити у широкому та вузькому сенсі. Так, у широкому сенсі технологічна підготовка здійснюється за схемою: «загальнотехнічна – технологічна – творчо-конструкторська»:

а) загальнотехнічна підготовка – базова, інваріантна підготовка, підґрунтя якої складають політехнічні знання;

б) технологічна підготовка – забезпечується оволодінням знаннями, трансформованими до рівня умінь і навичок з розробки технологічних процесів виготовлення виробів;

в) творчо-конструкторська підготовка – полягає у набутті школярами базових навичок проектування і конструювання виробу на основі знання технології його виготовлення (можливості одержання форми, декору і заданих властивостей виробу залежно від реального рівня матеріального

забезпечення та технологічного оснащення навчально-виробничої майстерні школи).

Розглянемо сутність технологічної підготовки учнів в умовах сучасної профільної школи. Ідея профільного трудового навчання закладена передовсім у меті освітньої галузі «Технології», націленій на технологічну підготовку школярів з екстраполяцією на їхню майбутню роль у суспільстві новітніх технологій. Вона передбачає формування і розвиток проєктно-технологічної та інформаційно-комунікаційної компетентностей для реалізації творчого потенціалу учнів і їх соціалізації у суспільстві [7].

Як зазначено у праці «Дидактика технологічної освіти», основна психолого-педагогічна мета реалізації у навчальному процесі освітньої галузі «Технології» – це «професійне самовизначення молоді, тобто формування ставлення особистості до себе як до суб'єкта майбутньої професійної діяльності, що уможливить підготовку людини до майбутньої зміни професії, адаптації її до життя та професійної діяльності в умовах ринкової економіки» [24, с. 32].

Спираючись на вище зазначені цілі освітньої галузі «Технології», окреслена мета технологічної підготовки школярів в умовах профільного навчання: а) підготовка до перетворювальної діяльності в суспільному виробництві і невиробничому секторі економіки; формування техніко-технологічної картини світу; оволодіння інформаційною і проєктно-технологічною культурою; розвиток якостей особистості (політехнічного світогляду, технологічного і конструктивного мислення, творчих здібностей, активності тощо); б) створення оптимальних умов для самореалізації особистості, пошук власного «Я» у процесі участі в різних видах трудової навчальної та позаурочної діяльності.

Для реалізації поставленої мети профільної технологічної підготовки школярів необхідно розв'язати такі завдання:

– виховання працьовитості, формування потреби в творчій перетворювальній діяльності та свідомого вільного вибору своєї майбутньої

професійної діяльності, вироблення прагнення й умінь постійно вдосконалювати власну майстерність;

- формування широкого політехнічного світогляду, технологічного мислення і конструктивних умінь як основи проектно-технологічної компетентності;

- включення у реальні трудові відносини у процесі творчої технологічної діяльності;

- формування «гнучких умінь», що дозволяють швидко освоювати нові види творчої технологічної діяльності та виховують готовність приймати нестандартні рішення;

- створення оптимальних умов для оволодіння сучасними інформаційними технологіями проектування об'єктів творчої діяльності;

- виховання культури особистості в усіх її проявах (проектно-технологічної, естетичної, екологічної та ін.);

- формування самостійності, ініціативності та підприємливості.

У сенсі змістового наповнення, підґрунтя профільної технологічної підготовки учнів старшої загальноосвітньої школи складають категорії: політехнізм, технологічне мислення та конструктивні вміння, які взаємодіючи забезпечують формування і розвиток творчої особистості.

Одразу варто підкреслити, що «саме політехнічна освіта в загальноосвітній школі повинна стати умовою вірогідності вибору учнями післяшкільного маршруту. В іншому випадку існує небезпека програмування і заданості професійного самовизначення на обмеженому полі вибору» [24].

Звідси, сучасна політехнічна освіта має спрямовуватися на збільшення життєвих шансів школярів у мінливих умовах життєдіяльності, стати головним чинником підвищення ресурсності особистості, усвідомленого вибору майбутньої професії.

Отже, політехнічна освіта виступає засобом технологічної підготовки, зокрема у старшій профільній школі. З іншого боку, перетворювальна діяльність може спрямовуватися на з'ясування загальних наукових засад

новітньої техніки і технологій, а також єдиних організаційно-економічних основ сучасного виробництва. У цьому випадку перетворювальна діяльність стає могутнім чинником технологічної підготовки. Таким чином, за цільовими установками та способами реалізації технологічна підготовка ширша й об'ємніша ніж політехнічна освіта, адже має інтегративну основу, містить сукупність елементів, знань політехнічної освіти, трудового виховання і навчання, а також забезпечує формування в учнів цілісної картини «про природу, практику, людину та науку» [21, с. 17].

У монографії «Продуктивна педагогіка. Політехнічні основи поєднання навчання з продуктивною працею» В. Мадзігон висловлює думку, що у процесі політехнічного навчання в учнів мають формуватися зокрема й навички проєктування та конструювання [21]. Таким чином, концепція технологічної освіти підмінюється «новою концепцією» політехнічної освіти.

На нашу думку, політехнічні знання – це певний інваріант, що розкриває систему «джерело енергії – передавальний механізм – робочий орган (машина)». Знання, які виходять за межі цієї системи, враховуючи особливості проєктування й організації конкретного технологічного процесу, не належать до політехнічних. Виходячи зі сказаного, політехнічна (або загальнотехнічна) підготовка має розглядатися як важлива, фундаментальна складова технологічної підготовки.

Не менш вагомою складовою технологічної підготовки є розвиток у школярів технологічного мислення. У багатьох дослідженнях зазначається, що в основі технологічного мислення лежить продуктивне (творче) мислення, яке характеризується можливістю створювати щось оригінальне, суб'єктивно нове в особистому досвіді індивідуума. Зокрема, у праці «Дидактика технологічної освіти» зазначається, що «технологічне мислення – це рівень розумової здатності людини, який визначає (передбачає) способи і методи перетворення навколишнього світу» [35]. Підґрунтя продуктивного мислення складають три типи оперування перетворювальною діяльністю:

- 1) зміна положення уявного предмета у просторі;

- 2) зміна його структури;
- 3) комбінація цих перетворень.

Виходячи зі сказаного, доцільно вказати, що технологічне мислення, основу якого складає система технологічних знань природничо-наукового, загальнотехнічного, технологічного, проєктно-конструкторського характеру, за визначенням є суб'єктивним, спрямованим на поступову об'єктивізацію творчої діяльності.

Формування у школярів технологічного мислення здійснюється з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей і ґрунтується на використанні сучасних методів пошуку розв'язання різних технічних задач. Так, для формування технологічного мислення в школярів використовуються методи проєктів, «мозкового штурму», морфологічного аналізу і синтезу, фокальних об'єктів, функціонально-ціннісного аналізу, розумового експерименту тощо [35, с. 19].

Отже, формування технологічного мислення вимагає наявності у школяра системи загальнотехнічних понять, уміння порівнювати, зіставляти, класифікувати явища і процеси виробництва, аналізувати й узагальнювати, робити висновки, абстрагуватись тощо. Кожна зі складових технологічного мислення не має меж для вдосконалення. «Чим більше в людини розвинуті компоненти мислення, тим вона краще мислить» [9, с. 38]. Логічним вважаємо висновок зроблений В. Геттою та О. Торубарою: «Чим раніше ми почнемо формувати і розвивати технологічне мислення, тим більшого успіху досягнемо, а тим самим будемо спрямовувати школярів на успішну творчу технологічну діяльність у майбутньому» [4, с. 17].

Формулюючи концептуальні напрями розвитку профільної технологічної підготовки учнів старшої школи, А. Терещук пропонує наповнити зміст цієї підготовки новими конструктивними вміннями [35].

Таке наповнення впливає із суб'єктності учня в навчальному процесі, орієнтації на компетентнісний підхід у технологічній освіті.

Зазначимо, що донедавна превалював традиційний досвід формування трудових умінь і навичок школярів у процесі навчально-практичної діяльності. Інструктивно-контролюючий підхід на заняттях у шкільних майстернях зумовлював таке тлумачення трудового вміння та навички: «...у міння це певний рівень засвоєння трудової дії. Більш високий рівень засвоєння вміння називається навичкою» [23, с. 63].

Відповідно всі методичні рекомендації і розробки у трудовому навчанні зводилися здебільшого до організації самоконтролю та саморегуляції при засвоєнні учнями трудових дій. Звідси, головною проблемою формування трудових умінь в учнів був репродуктивний характер їх засвоєння, а відповідно нівелювання творчого підходу в організації навчально-практичної діяльності учнів. Оскільки формування трудових умінь і навичок учнів при вивченні відповідних трудових процесів було основним завданням трудового навчання, то вказаний вище недолік практично поширювався на весь зміст трудового навчання як шкільного предмета.

Сучасний зміст технологічної освіти в старшій школі зорієнтований на реалізацію проєктно-технологічної діяльності, в якій головна увага зосереджена на формуванні вмінь більш високого рівня узагальнення, так званих конструктивних умінь. Досвід організації проєктно-технологічної діяльності на уроках трудового навчання та отримані вітчизняними вченими-педагогами результати методики навчання школярів проєктуванню, переконують, що в основі вмінь, які учні застосовують у процесі проєктування виробів, превалюють узагальнені вміння аналізу, синтезу та добору необхідної технічної або технологічної інформації.

Як зазначає А. Терещук: «Тривала практика і дослідження проєктної діяльності учнів переконують, що такі вміння найбільш доцільно формувати на основі використання інтерактивних технологій навчання та спеціальних методів творчої діяльності [35, с. 45].

Зміст і перебіг формування конструктивних умінь старшокласників у процесі трудового навчання намагався розкрити О. Морев [24]. Аналогічно О. Коберник зазначає, що головною умовою формування конструктивних умінь є проєктно-технологічна система навчання технологій як в основній, так і старшій школі [34].

Отже, визначаючи зміст конструктивних умінь, які формуються у процесі технологічної підготовки учнів старшої школи, вважаємо такі положення:

1) реалізація головних завдань технологічної підготовки здійснюється через навчально-трудова діяльність, підґрунтя якої складає проєктно-технологічна система навчання технологій, завдяки якій «... реалізується ідея про органічне поєднання конструктивних умінь (аналітичних, прогностичних та проєктних) із навчанням практичних умінь та навичок за допомогою системи навчального предмета» [34, с. 12];

2) у змісті технологічної підготовки учнів старшої школи первинним є не стільки засвоєння ними технологічних знань, як формування вмінь самостійно знаходити (у процесі дослідно-пошукової роботи над творчим проєктом) і застосовувати (конструювати) такі знання у процесі реалізації проєкту [35, с. 45].

Вище зазначене дозволяє стверджувати, що конструктивні вміння – це способи розумової діяльності учня, за допомогою яких він здійснює пошук і відбір необхідної інформації, її аналіз, синтез, узагальнення, оцінює або характеризує результати раніше сконструйованих і виготовлених об'єктів, добирає та планує технологічний процес створення, суб'єктивно чи об'єктивно нового продукту (виробу).

Конструктивні вміння – це не лише «...інтегрована характеристика учня, яка відображає його здатність до здійснення аналітичних, прогностичних та проєктивних дій» [24, с. 31] а й «необхідна умова реалізації проєкту в тій його частині, де відбуваються організаційно-планові і творчо-пошукові роботи дослідницького характеру, які передують безпосередньому

виготовленню об'єкта проектування за допомогою технологічних процесів» [35, с. 45].

До основних конструктивних умінь, які старшокласники набувають у процесі творчої проектно-технологічної діяльності, належать уміння здійснювати:

- 1) пошук необхідної інформації;
- 2) аналіз й узагальнення відібраної інформації;
- 3) ідентифікацію та характеристику відповідних техніко-технологічних процесів й об'єктів конструювання;
- 4) формулювання мети та завдань, а також відбір змісту власної проектно-технологічної діяльності;
- 5) процес конструювання та застосовувати техніко-технологічні знання для реалізації завдань проекту.

Ураховуючи зарубіжний і вітчизняний досвід профільного навчання, а також сучасний стан технологічної освіти, її головним пріоритетом має стати особистість учня, а засобом здійснення – творча проектно-технологічна діяльність, яка допоможе йому якнайповніше реалізуватися відповідно до власних природних здібностей та нахилів, життєвих потреб і професійних орієнтирів.

1.2. Особливості виконання творчих проектів учнями старшої школи

Виконання школярами на уроках «Технології» завдань творчого характеру залучає їх не лише до інтелектуальної й практичної роботи, але й сприяє розвитку їхніх творчих здібностей. Одним із способів залучення старшокласників до творчої діяльності у процесі навчання за технологічним профілем є виконання ними творчих проектів. Водночас, у процесі проектно-технологічної діяльності важливо також забезпечити реалізацію індивідуального підходу до школярів, що сприятиме врахуванню та подальшому розвитку їхніх індивідуальних особливостей.

Питання застосування індивідуального підходу до учнів у процесі виконання ними творчих проєктів на уроках технологій (трудового навчання) розглядаються у працях О. Коберника (особистісно орієнтований підхід під час виконання учнями творчих проєктів) [31], Г. Терещука (індивідуальний підхід до учнів 5–7 класів на творчому етапі) [36], О. Севастьянової (індивідуальний підхід до учнів у процесі проєктування та виготовлення виробів із текстильних матеріалів) [32] та ін.

Проте, особливості реалізації індивідуального підходу у процесі виконання старшокласниками творчих проєктів (за допомогою диференційованих завдань) на уроках технологічного профілю розглянуто недостатньо.

Актуальність використання методу проєкту у процесі підготовки учнів на уроках технологій (трудового навчання) обумовлюється певними перевагами, а саме [31, с. 4–5]: створює найкращі умови для розвитку творчої активності школярів; привчає до самостійної, практичної, планової й систематичної роботи; формує прагнення до створення нового або вдосконаленого виробу та уявлення про перспективи його застосування; розвиває основні види мислення та вміння здійснювати аналіз споживчих, економічних, екологічних і технологічних ситуацій; виробляє звичку оцінювати власні ідеї виходячи з реальних потреб, матеріальних можливостей і умінь та вибирати найбільш технологічний, економічний спосіб виготовлення об'єкта проєктування; формує вміння самостійно використовувати свої знання на практиці.

Використання методу творчих проєктів у профільному навчанні дозволяє реалізувати діяльнісний та особистісно-орієнтовані підходи у навчанні, застосувати знання й уміння, отримані старшокласниками при вивченні різних шкільних предметів на різних етапах навчання, інтегрувати їх у процесі роботи над проєктом. Це забезпечує позитивну мотивацію та диференціацію у профільному навчанні, активізує самостійну творчу діяльність старшокласників при виконанні індивідуальних і групових

творчих проєктів. Саме творча проєктна діяльність найхарактерніша для галузі оброблення матеріалів, а з іншого – метод творчих навчальних проєктів також важливий для професійного самовизначення старшокласників.

Крім цього, творча проєктна діяльність, зазвичай, пов'язана з роботою у колективі, тому сприяє розвитку таких важливих якостей, як здатність діяти спільно з іншими, враховувати позиції й інтереси партнерів, вступати у комунікацію, розуміти і бути зрозумілими для інших. Ці здібності нині розглядаються як важливі компоненти освітніх результатів, необхідних для майбутньої професійної діяльності [28, с. 158].

Основними вимогами до творчого проєкту є: технологічність, економічність, безпечність, ергономічність, системність, посильність, естетичність, практична значущість. Учені-дидакти та вчителі-практики рекомендують чергувати індивідуальні і колективні (групові) творчі навчальні проєкти. Робота над проєктом повинна містити в собі складання обґрунтованого плану дій, що формується й уточнюється впродовж усього періоду виконання проєкту. У тематиці проєктних завдань мають враховуватися індивідуальні особливості пізнавальної діяльності учнів, а для старшокласників – особливості кваліфікованих характеристик майбутнього фахівця, що покладені в основу профільного навчання [29, с. 174].

Аналіз програми технологічного профілю за спеціалізацією «Деревообробка» [37] свідчить про домінування проєктно-технологічної системи у навчанні (підготовці) старшокласників. Зокрема, у програмі, зазначено, що предмет має бути зорієнтований на використання проєктно-технологічного підходу у процесі професійної підготовки та сформовані практичні навички втілення проєктного задуму. На практиці реалізація такого підходу передбачає проєктування виробу старшокласниками та його виготовлення.

Можна констатувати, що проєктна діяльність є важливою та необхідною складовою навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроках

«Технології» («Трудового навчання») та технологічного профілю за спеціалізацією «Деревообробка» зокрема.

Запровадження профільного навчання у старших класах, як форми зовнішньої диференціації, передбачає врахування інтересів, нахилів і здібностей кожного учня. У процесі навчання у профільних класах для старшокласників створюються необхідні передумови як для розвитку тих індивідуальних особливостей які відповідають обраному напрямку так і для самоствердження й самореалізації. Учні мають можливість зосередити свої зусилля на тих предметах, які є для них цікавими та важливими для майбутньої професійної діяльності.

Водночас, для подальшого розвитку здібностей старшокласників у процесі профільного навчання, на нашу думку, необхідно і надалі враховувати їхні індивідуальні особливості у формі внутрішньої диференціації. Це обумовлюється, сукупністю факторів, зокрема: обсягом та складністю навчального матеріалу – старшокласники повинні оволодіти не лише загальноосвітньою, але й допрофесійною підготовкою; теоретичною та практичною складовою підготовки школярів на уроках «Технології» – в учнів не будуть однаковими швидкість і легкість оволодіння знаннями, уміннями й навичками та сенсомоторні властивості, які проявляються в практичних видах діяльності; особливістю формування профільних класів – учні набираються з кількох паралельних класів, а також з інших шкіл і відповідно рівень їхніх знань, умінь і навичок сформованих у попередніх класах буде відрізнятися.

Так, одні учні можуть володіти глибокими й міцними знаннями, самостійно запропонувати та виготовити цікаву конструкцію виробу. Для них не складатиме труднощів приймати творчі рішення у виконанні теоретичних і практичних завдань, пропонувати та обґрунтувати оригінальну конструкцію ідею проєкту (виробу), розробити техніко-технологічну документацію на його виготовлення. Інші ж можуть мати лише загальне розуміння основних положень навчального матеріалу та відчувати певні

труднощі у виконанні технологічних операцій, розробці технологічних карт тощо.

Можна стверджувати, що існує необхідність і надалі здійснювати індивідуальний підхід до старшокласників у процесі навчання за технологічним профілем, що сприятиме більш повному врахуванню їхніх індивідуальних особливостей, подальшому розвитку здібностей, їх активності, цілеспрямованості та творчого потенціалу.

За основу реалізації індивідуального підходу до старшокласників у процесі виконання ними творчих проєктів ми використали теорію, що передбачає виконання завдань 4-х рівнів складності, які відображають розвиток досвіду учнів з предмету у процесі навчання:

1-й рівень – завдання з підказкою (завдання на розпізнавання).

2-й рівень – завдання на відтворення раніше засвоєних знань (типові завдання).

3-й рівень – нетипові завдання (завдання евристичного типу).

Учні здобувають використовують не готовий алгоритм, для виконання завдання, а самостійно створений (перероблений) у процесі самої діяльності та здобувають суб'єктивно нову інформацію.

4-й рівень – завдання творчого типу (дослідницька діяльність).

У процесі виконання завдання учень здобуває об'єктивно нову інформацію.

З метою реалізації індивідуального підходу до учнів 5–7 класів при виконанні ними творчих проєктів Г. Терещук [36, с. 15–17] пропонує завдання з поступовим зменшенням рівня їх складності. Так, запропоновані науковцем творчі проєкти є комплексними завданнями, що передбачає конструювання (доконструювання) виробу, розробку технології на його виготовлення та практичне втілення сконструйованого виробу.

Кожен з творчих проєктів представлений у декількох варіантах в залежності від того, присутня або ж відсутня підказка в умові завдання, а також наскільки вона полегшує пошук конструкції виробу. Найбільш

оптимальна кількість підказок, на його думку, не повинна перевищувати 4–5 варіантів.

На нашу думку, специфіку реалізації індивідуального підходу при виконанні творчих завдань описану Г. Терещуком, можна врахувати з метою розробки диференційованих завдань для 4-х груп старшокласників у процесі виконання ними творчих проєктів.

Розглянемо детальніше особливості реалізації індивідуального підходу до старшокласників у процесі виконання ними творчих проєктів на уроках технологічного профілю за спеціалізацією «Деревообробка».

Для учнів 1 групи можна запропонувати виконання творчого проєкту за зразком (виконання простих проєктів). Для полегшення виконання завдання учням можна пропонувати допомогу (додаткову інформацію) у вигляді роздаткового матеріалу яка сприятиме полегшенню виконання завдання, а саме:

- зразки виробів-аналогів (графічні зображення, вироби) для проведення порівняльної характеристики;
- послідовність виконання проєкту: організаційно-підготовчий етап (запропонувати різні варіанти та параметри конструкцій, обрати оптимальний варіант конструкції, обґрунтуйте значимість конструкції виробу); конструкторський етап (скласти ескіз виробу; підібрати матеріали, інструменти та обладнання; розробити технологію виготовлення виробу, їх з'єднання та оздоблення виробу; виконати екологічне та економічне обґрунтування виробу, маркетингове дослідження) тощо;
- зразок виконання проєкту – готовий проєкт іншої тематики з пояснювальною запискою та виробом.

Учням 2 групи доцільно запропонувати виконати творчий проєкт з внесенням елементів новизни (виконання проєктів середньої складності).

Для допомоги можна подати:

- зразки виробів-аналогів та послідовність виконання творчого проєкту (без наведеного зразка з підказками) – такі ж як і для учнів 1-ї групи;

– пропозиції щодо можливості вдосконалення виробу або внесення елемента новизни у проєктований виріб, зокрема: зміна параметрів (форми, розміри) деталей (виробу); зміна способу кріплення деталей; забезпечення або ж посилення функціональності, ергономічності та технологічності виробу; зміна (доповнення, забезпечення) оздоблення виробу тощо;

– особливості використання творчо-пошукових методів (метод фокальних об'єктів, метод мозкового штурму та ін.) для проєктування виробів;

– зразки елементів столярно-меблевих виробів – графічне зображення та обґрунтування значення: обкладки, штапика, фільонки, фаски, зм'якшення, заокруглення, галтелі, кальовки, фальц, платика, звису;

– види з'єднань деталей столярних виробів – графічне зображення та їх характеристика: з'єднання цвяхами, шурупами, шпильками, на клею (шипове, по ширині, по довжині) та ін.;

Зазначимо, що допомогу для учнів 1-ї та 2-ї груп вчитель може також надавати і у процесі розробки технологічного процесу на виготовлення спроектованого виробу. Для старшокласників 2 груп вона повинна бути меншою, а учням 1 групи, за потреби – максимальною. Підказка може надаватися у формі готової технологічної картки (учням 1 групи) та технологічної картки з неповними даними (учням 2 групи). Водночас, пропонуючи зміни у конструкцію виробу, у процесі проєктування, учні повинні самостійно намагатися внести корективи (операції, інструменти, поопераційний ескіз) у технологічну картку.

Старшокласникам 3 групи можна запропонувати виконати творчий проєкт із самостійним внесенням пропозицій щодо вдосконалення конструкції виробу. Пропонована допомога учням цієї групи, на нашу думку, повинна бути мінімальною – загальні пропозиції щодо можливості вдосконалення виробу. Наприклад, запропонувати змінити (удосконалити): спосіб кріплення виробу, з'єднання деталей між собою; форму виробу (деталей); матеріал з якого виготовлятиметься виріб; функціональність,

ергономічність та технологічність виробу тощо. Старшокласникам даної групи доцільно пропонувати лише ескіз виробу із габаритними розмірами.

Учні 4 групи повинні виконати складний творчий проєкт. Вони самостійно пропонують цікаву та нестандартну розробку творчого проєкту. Для школярів даної групи надаються лише тема проєкту – вигляд, розміри, спосіб технологічної обробки тощо, вони повинні запропонувати самостійно.

Загалом, можна зазначити, що індивідуальний підхід до старшокласників у процесі виконання ними творчих проєктів може здійснюватись за рахунок поступового ускладнення завдання для кожної групи учнів та пропонованої кількості допомоги. Відмінність у завданнях полягає в оригінальності та складності конструкції спроектованого виробу (кількістю різнорідних деталей; кількістю і складністю з'єднання; наявністю, обсягом та якістю оздоблення тощо), додаткових вимогах та запропонованих вчителем роздатковому матеріалі (допомоги). Наведемо приклади завдань для 4 груп учнів під час виконання ними творчого проєкту.

Для 1 групи учнів можна пропонувати виконання таких проєктів: набір кухонних дощечок, вішак для одягу, підставка під вазон.

Для учнів 2 групи: підставка під вазони, поличка під книжки, поличка під ключі.

Учням 3 групи: рамка для дзеркала, дитячий стільчик, підставка під фрукти (торт).

Для учнів 4 групи: табурет, розкладний табурет, розкладний стільчик.

Зауважимо, що для учнів 4-х груп може пропонуватися на вибір по 2–3 варіанти творчих проєктів (виробів). Старшокласники, з кожної груп, на нашу думку, повинні спільно обрати лише один із запропонованих, який би відповідав їхнім інтересам. Це дозволить полегшити роботу вчителя у підготовці заготовок для кожного з учнів групи, надання їм необхідної допомоги на різних етапах виконання проєкту та їх оцінюванні.

Проєкти, навіть при спільній темі для учнів кожної з груп (2–4) будуть відрізнятися через їх творчу діяльність на організаційно-підготовчому та

конструкторському етапах, зокрема конструкцією (від елементу новизни до цікавої розробки), оздобленням та видом опорядження. Також, у процесі виконання старшокласниками проєктів, учитель для 4-х груп може замінювати окремі дії в організаційно-підготовчому та конструкторському етапах на інші види діяльності, зокрема – дослідницька діяльність, пошук необхідної інформації, розробка технологічного процесу тощо.

Наприклад, учні не виконують економічне обґрунтування (для учнів 1–4 груп), креслення деталей (для учнів 4-ї групи) спроектованого виробу, проте більше приділяють уваги саме творчій діяльності – удосконалення виробу, розробка оригінальної конструкції виробу, розробка композиції оздоблення.

Використання творчих проєктів на уроках технологій (трудового навчання) створює найкращі умови для розвитку творчої активності старшокласників, їх мислення, знань, умінь, самостійності у процесі виконання завдання тощо. У процесі навчання старшокласників за технологічним профілем існує необхідність і надалі враховувати їхні індивідуальні особливості та здійснювати індивідуальний підхід до них, що сприятиме подальшому розвитку здібностей, їх активності, цілеспрямованості та творчого потенціалу. З метою реалізації індивідуального підходу до учнів та врахування їх індивідуальних особливостей у процесі виконання ними творчих проєктів ми пропонуємо завдання 4-х рівнів складності.

Відмінність у завданнях забезпечується за рахунок поступового зростання складності завдання (умови завдання) та запропонованої кількості допомоги (додаткової інформації) для їх виконання.

1.3. Історичний аналіз ложкарства в Україні

Дерев'яні ложки під час прийому їжі в минулому використовувалися тільки для того, щоб висьорбувати всю рідку частину із загального казанка, який традиційно ставився на стіл для великого сімейства. Кожен своєю

ложкою дотягувався до нього і підносив її до рота, страхуючи скибкою хліба, до речі, теж домашнього. Як тільки вся рідина підходила до кінця, можна було руками діставати шматки м'яса, картоплі, риби, і їсти їх вже виключно руками.

Рис. 1.1. Приклади старовинних ложок

У Древній Русі навіть були відмінності у виготовленні дерев'яних ложок у того чи іншого роду, племені і т.д. Найчастіше можна було зустріти спеціальні ложки для чоловіків, жінок і дітей. Звичайно, розрізнялися вони розмірами. У найменшу ложку входила ціла жменя. А ось зовсім вже невеликих, які продають в сучасних магазинах, знайти по всій Русі було неможливо [42].

Здавна дерев'яні ложки нічим не покривали. Вони мали натуральну поверхню. Лише з часом придумали прикрашати ложками хати, а відповідно, розфарбовувати їх.

Робили ложки з різних порід дерев. При цьому іноді перші етапи – розколювання опецька на байдики (чурки), тесанням байдики начорно – довіряли дітям, а заключні – скріблення готової продукції ножом, ошкурювання і полірування - жінкам. Звідси, до речі, пішов вислів "бити байдики", яке спочатку означало: робити дуже нескладні справи, а пізніше набуло іншого змісту - байдикувати, бездіяльно проводити час [43].

При виготовленні ложок різьбяр використовував особливий ложкарний топірець, рашпілі, різці, тесло і ніж. У досвідченого майстра процес виробництва дерев'яної ложки, починаючи з найпростішої сокирної заготовки – «байдики», займав 20 хвилин [40].

З ложками в давнину було пов'язано чимало повір'їв. Наприклад, до цих пір зберігається прикмета, за якою добра господиня завжди повинна дивитися, щоб на якійсь із страв не виявилось зайвої ложки. Вірили, що тоді нечиста сила зуміє сісти з людьми за один стіл. Також не можна було класти ложку внутрішньою частиною вгору, так як вважалося, що злий дух неодмінно захоче покласти в неї отруту; або класти ложку держакон на стіл, а головою на край страви, тому що так нечиста сила може забратися зі столу в страву. Крім того, ложки були неодмінним атрибутом у ворожіннях, народному лікуванні і численних народних обрядах.

У традиційній культурі ложку розглядали як особисту річ. Свої ложки позначали і уникали користуватися чужими. Чоловічою ложкою не можна мішати їжу, щоб чоловік не сварився з дружиною. Хлопці та дівчата свої ложки застосовували в магії кохання. На вечірках дівчина, яка задумала приворожити хлопця, годувала його зі своєї ложки. Потім вона цю ложку припікала і нікому вже її не давала. Не дозволялося залишати ложку на столі або на бортику миски. Це значило відкрити доступ для ворожих людині сил. Ложки часто носили при собі в особливих футлярах, просто за поясом або халявою чобота. З цього приводу народ створив багато приповідок і приказок: «Запасливий гість без ложки не ходить» або «Зі своєю ложкою по чужих обідах» [42].

Дерев'яні вироби не тільки красиві – це екологічно чистий матеріал. Для виготовлення ложок використовувалася деревина яблуні, липи, горобини і т.д. Користуватися дерев'яними виробами не тільки безпечно, але й корисно для здоров'я. Недарма споконвіку їли з дерев'яного посуду дерев'яними столовими приборами і були здорові до самої старості.

Особливо любили ті ложки, які мали подарунковий характер. Вони були розписані казковими квітами і травами. Блиск золота і кіноварі на них сприймався як коштовність, асоціювався з царською розкішшю. Такі ложки були святковими, а в буденні дні продовжували користуватися ложками не пофарбованими, з простого дерева.

Однак це ще не всі переваги виробів з дерева. Дерев'яні ложки можна використовувати і як чудовий музичний інструмент. Справа в тому, що вони при зіткненні видають дивно гармонійний, чистий звук. Подібну властивість дерев'яних виробів негайно оцінили музиканти всього світу, і зараз існує ціла школа гри на дерев'яних ложках. До речі, у Білоцерківській загальноосвітній школі №21 вже довгий час діє ансамбль ложкарів у складі учнів молодших класів, яким керує талановитий педагог Рибалка Катерина Дмитрівна. Виступи ансамблю на різноманітних концертах завжди викликають захоплення і шквал оплесків глядачів [43].

Сьогодні дерев'яна ложка - найчастіше просто розписний сувенір, який приносить велику радість. Сьогодні є майстри-ложкарі, хто вирізає справжні дерев'яні ложки, якими можна їсти.

Дерев'яні ложки – це відображення самотності нашої народної культури та традицій. Дерев'яні ложки прийшли до нас з глибини століть, зачаровуючи всіх своєю неповторністю і колоритом.

Дерев'яна ложка – предмет домашнього вжитку, використовуваний в календарних і сімейних обрядах, в народній медицині і ворожіннях. Ложка звичайно символізує того члена сім'ї, якому вона належить, а також людини взагалі. В народі на весіллі й досі пов'язують разом ложки нареченого і

нареченої, промовляючи: «Як ці ложки пов'язані міцно-міцно, так і молоді будуть один з одним пов'язані» [42].

Ложка була однією з небагатьох особистих речей селянина; ложки позначали, уникали користуватися чужими. Ложка асоціювалася зазвичай з появою жінки: за прикметою, відомою у східних слов'ян, якщо впаде ложка або виделка, то прийде жінка, якщо ніж - чоловік.

На Україні вважали, що за допомогою ложки померлого господаря можна позбутися родимої плями, бородавки, нариву, пухлини в горлі. На Полтавщині таку ложку називали «відьмарською»; її високо цінували і вважали, що, доторкнувшись нею до хворого горла, можна миттєво вилікувати ангіну.

Перед їжею ложки клали зазвичай виїмкою догори, що означало запрошення до їжі; після трапези ложки перевертали. Разом з тим дозволялося класти ложку «вгору обличчям» перед трапезою, інакше помреш з розкритим ротом і очима. За повір'ям, під час поминальної трапези ложку після кожного прийому їжі потрібно класти на стіл, щоб нею їли «діди», а класти ложку потрібно неодмінно виїмкою вгору, інакше небіжчики перевернуться в могилах обличчям донизу [42].

Під час поминок ставили зайвий посуд (в тому числі і ложку) для померлого.

В народі після поминок складали ложки в купу і залишали до ранку на столі, щоб бути всім разом на «тому світі». Там же на «діди» ложки складали на ніч навколо миски з поминальним блюдом, а вранці по положенню ложок судили про те, чи приходили вночі предки; якщо вранці ложка виявлялася перевернутою, значить, нею користувався померлий.

На Україні в ніч під Різдво учасники вечері також залишали свої ложки на столі, складаючи віночком на бортик миски із залишками куті, або встромляли їх у кутю.

В народі на ніч виносили на вулицю ложки, наповнені водою: якщо вона замерзала з ямкою, то це обіцяло хазяїну смерть, а якщо з горбком - то життя.

Ложка, постійно пов'язана з їжею і ротом, співвідносилася з пащею дикої тварини, гризуни, птахи, псує посіви, і т. д. Тому, щоб захистити поля від птахів і польових шкідників, а худобу від нападу хижаків, в певні свята використання посуду, особливо ложок, було обмежено.

В давнину господиня перед Юр'єв днем схрещувала ложки і пов'язувала їх зі словами: «Зв'язуємо вовку пащу». Часто не вживали ложки та виделки під час трапези в Святвечір і на перших тижнях Великого посту; ложки пов'язували, ховали, вішали біля курника, щоб хижі птахи не нападали на домашню птицю; пов'язували мотузкою, щоб «гави не клювали кукурудзу» [43].

В деяких слов'янських народів коли під Різдво їли кашу, вдарили ложкою об ложку або били ложкою сусіда по лобі зі словами: «Геть, голуби, з проса, гречки, геть!». У різних обрядових ситуаціях ложки підкидали, крали і навіть ламали. На Вознесіння жінки йшли в жито, готували там яечню і після їжі кидали ложки вгору, примовляючи: «Як високо ложка літає, так би високе жито буде». На Зелені Святки, в четвер сьомого тижня після Великодня, дівчата варили кашу, а потім кидали ложки через завиту берізку: в яку сторону держакон впаде ложка, звідти буде і суджений. У деяких народів у Святвечір ложки не клали на стіл, а тримали в зубах, щоб не хворіли крижі; господар підкидав ложкою горох, «щоб бички і телички брикалися».

У народній медицині широко використовували воду, у якій ополіскували ложки. Дитину перед купанням обливали водою, отриманої з трьох ложок, виделок і ножів, і примовляли: «Як ложки, вилки і ножі лежать спокійно, так, раба божа (ім'я), буде тиха і спокійна».

Під час використання ложки діють певні побутові правила і заборони: українці стежили, щоб на столі не виявилася зайва ложка, інакше нею будуть

їсти «зlidні»; не дозволялося «вішати» ложку на миску, щоб «зlidні не лазили в миску». Не можна залишати ложку на ніч в горщику, так як нечистий буде перебирати ними і торохтіти, від чого діти не зможуть заснути. Не можна користуватися чужою ложкою, від цього в кутах рота з'являться «заїди» або на людину нападе обжерливість.

Перша знайдена на території України ложка датується III ст. н.е. (с.Черепин Пустомитівського р-ну Львівської обл.). Приблизно цим же часом датовані й перші ложки, знайдені в інших країнах Європи. Усі вони зроблені з кістки. Найдавніші ж зразки українських дерев'яних ложок, що дійшли до наших днів, належать до XII-XIII ст. їх знайдено в Києві на Подолі [42].

Існувала чітка диференціація щодо застосування ложки. Одні ложки мали суто ритуальне призначення, іншими користувалися в побуті. Припускаємо, що пізніше розрізнення так званих мужицьких, або циганських (тобто простих), та фарбованих, розписаних у темно-червоний та золотавий кольори ложок є відбитком давньої традиції.

У будь-якому випадку уявлення про магічну силу цього предмета викликало в людей шанобливе ставлення до нього.

Існує фольклорний запис такого епізоду. Маленька дитина сиділа на дворі й великою ложкою їла з миски кашу. Раптом звідкілясь з'явилася змія і підповзла до миски. Тварина кілька разів намагалася скуштувати каші, але дитина біла її ложкою. Очевидців здивувало, що змія не зробила жодної спроби вкусити дитину. З міфологічної точки зору все дуже просто [43].

В українців, як і в багатьох інших народів, ложка пов'язана з культом предків. Дитина споживала кашу, яка є ритуальною стравою в обрядах "народження/смерті". Змія ж – істота тонічна, тобто також пов'язана з культом предків. А за фольклорними законами, подібне нейтралізується подібним, отже, те, що дитина змогла приборкати змію за допомогою ложки, лише доводить, що ложка – предмет, так само пов'язаний з потойбічним світом і культом предків [43].

У народі вірили, що ложка може сповістити про подальшу долю господаря. Так, якщо за обідом у когось із ложки падає каша, говорять, що в такої людини буде багато дітей. Також вважали, що ложка здатна спровокувати певну ситуацію, тому існували деякі заборони щодо неї. Наприклад, дівчатам і молодлицям не можна шкребти горщик ложкою – свекруха буде «скребти голову». Перемивати ложки треба обережно, не цокотіти, щоб не було злого людського поговору. Треба стерегтися, щоб ложки не падали з рук увечері – це до покійника. Не можна залишати ложки на ніч у горщику – нечистий буде бавитися. Не можна стукати ложкою об чашку – це до сварки [43].

У весільному обряді молоді їдять кашу однією ложкою. Ложка символізує поєднання двох осіб в одне тіло, тоді як уся трапеза спрямована на об'єднання двох родів. Цей обряд залишився до сьогоднішніх днів. Моя мама розповідала, що на весіллі біля короваю обов'язково лежать дві ложки зв'язані червоною стрічкою.

Припускаємо, що традиція робити з ложок ляльки пов'язана з уявленнями про ложку, як про двійника людини. У найдавніші часи ляльки мали значення сакральне, тому їх клали до колиски немовляти як оберіг. До речі, такий доленосний акт, як перерізання пуповини новонародженому, колись могли здійснювати також за допомогою ложки (чи на ній). Особливо стежили, аби ложка не була щербатою, бо це віщувало нещасну долю дитині.

В українській казці «Солдатські сини-богатирі (Котигорошки)» зустрічаємо цікаву ілюстрацію магічного співвіднесення ложки з людиною та використання ложки в чаклуванні. Два парубки по черзі потрапляють до чарівного царства. На кожного з них в одному й тому ж місці чекає баба-чаклунка (яка, за міфологічними законами, є водночас і охоронцем кордону між двома світами, і жрицею-кухарем божества). Баба обіцяє показати дорогу, лише просить зачекати, доки вона «ложечки побанить». У результаті такої процедури людина перетворюється на камінь. Очевидно, в поданому варіанті пропущено одну суттєву деталь. За логікою казки, баба мала б

спочатку нагодувати подорожніх, отже, потім мити не просто ложки, а ті ложки, якими вони їли.

У первісній свідомості ложка сприймалася як річ, через яку до тіла надходить життя у вигляді поживних речовин. У результаті спрощення цих понять виникло уявлення про ложку як про відповідник душі. Не дивно, що ложкарство (як, до речі, і гра на ложках) вважалося ремеслом обраних - адже воно суголось з міфами про рукотворне походження людини чи навіть усього світу [40].

В українському фольклорі збереглося чимало легенд та переказів на цю тему. Ми ж обмежимося чи не найвідомішою ілюстрацією висловленої думки. Це казка "Івасик-Телесик", у якій дитина з'являється з деревини, покладеної до люльки.

Цікаве обігрування фольклорного мотиву використання ложки в магичних діях бачимо в лібрето С. Прокоф'єва до опери "Любов до трьох апельсинів" (за казкою К. Гоцці). Молодий принц, спадкоємець престолу, зачаклований злою феєю, шукає сад, де ростуть три величезні апельсини. Небезпека цієї подорожі полягає в тому, що плоди стереже страшна кухарка з величезною ложкою, якою вона вбиває непроханих гостей.

У різних жанрах фольклору зустрічаємо мотив, коли люди змушені годувати одне одного величезними ложками з довгими держаками. Цей же мотив бачимо в легенді про те, як запорожці обідали в цариці. Звичайно, у конкретному наведеному прикладі первісний міфологічний зміст було втрачено. Сюжет легенди мав на меті показати винахідливість запорожців.

Весь побут нашого народу пов'язаний з деревом та виробами з нього. Дерев'яними були будинки, посуд, знаряддя праці, транспорт - практично все, що пов'язано з повсякденним життям людини. У слов'янській міфології дерево - це вісь світу. За легендою, ця вісь знаходилася у Лукомор'ї, яке наші слов'янські предки вважали краєм Всесвіту. Коріння дерева знаходяться в пеклі, а крона - на небесах. Саме по ньому спускаються і піднімаються боги.

«Древо життя» також було невід'ємним елементом розпису будинків на Русі. Воно охороняло будинок від злих духів.

Отож можна зробити висновок, що ложка – символ ситості, добробуту і достатку, вона також символізує міцність сімейних стосунків. В старину на п'яту річницю весілля «дерев'яне» прийнято було дарувати дерев'яні ложки, а господарі пригощали гостей із дерев'яного посуду. Наші предки вважали, що дерево заспокоює душу, приносить в будинок тепло і затишок.

Подружній парі слід пам'ятати про злагоду в оселі, якщо вони бажають прожити разом довгі роки.

На сьогоднішній день дерев'яні ложки втратили своє побутове призначення. В основному їх використовують для сувенірів, а також у оформленні інтер'єру кафе та ресторанів.

РОЗДІЛ II. МЕТОДИЧІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЄКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПРОЦЕСІ ВИГОТОВЛЕННЯ НАБОРУ ЛОЖОК

2.1. Планування навчання старшокласників проєктування і виготовлення набору ложок

На сьогоднішній день трудове навчання учнів старшої школи відбувається відповідно до оновленої програми, яка відрізняється від попередніх. Ця програма надає вчителю можливість обирати навчальні модулі в залежності від його фахової кваліфікації та матеріально-технічних можливостей школи. Навчання проводиться відповідно до програми, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 23 жовтня 2017 року № 1407. Навчальний предмет "Технології" віднесено до категорії вибірково-обов'язкових. Якщо школа вибирає технології, то на вивчення цього предмета заплановано 105 годин. Також існують варіанти, за якими ці 105 годин можуть бути розподілені між 10 і 11 класами (70+35 або 35+70 годин відповідно) [38].

Навчальна програма "Технології" на рівні стандарту складається з десяти навчальних модулів, які є обов'язково-вибірковими. Учні спільно з учителем вибирають лише три з цих модулів для вивчення протягом навчального року (або два). Ось перелік доступних модулів: "Дизайн предметів інтер'єру", "Техніки декоративно-ужиткового мистецтва", "Дизайн сучасного одягу", "Краса та здоров'я", "Кулінарія", "Ландшафтний дизайн", "Основи підприємницької діяльності", "Основи автоматики і робототехніки", "Комп'ютерне проєктування" і "Креслення".

Кожен навчальний модуль є окремим, логічно завершеним навчальним проєктом, який учні виконують колективно або за іншою формою, яку визначає вчитель. Кількість годин, які відводяться на вивчення кожного з трьох обраних модулів, визначається вчителем відповідно до індивідуальних потреб учнів, наявності матеріальних ресурсів у школі та інших факторів.

Якість проведення кожного уроку технологій і досягнення поставленої мети залежать від підготовки вчителя до уроку, включаючи структуру уроку, його зміст, методику проведення та готовність необхідних інструментів і матеріалів.

Підготовка вчителя до уроків технологій складається з двох етапів. Попередня підготовка, яка включає в себе наступні кроки:

1. Вивчення навчальної програми і пояснювальної записки до неї для визначення обсягу і змісту уроків, а також практичних умінь і навичок, які необхідно передати учням. При потребі може бути внесено зміни і доповнення до програми.

2. Ознайомлення з навчальною літературою, методичними матеріалами, статтями в журналах і збірниках, які стосуються змісту, організації і методики проведення уроків з предмету технології.

3. Підготовка обладнання і матеріалів для уроків, включаючи інструменти, пристрої і прилади. Необхідні матеріали мають бути придбані завчасно у достатній кількості для всіх учнів протягом навчального року.

Безпосередня підготовка до уроків, яка включає такі етапи:

1. Підготовка наочних посібників і технічної документації, які можуть бути використані на уроці.

2. Перевірка і, за необхідності, ремонт наочних посібників перед початком навчального року. Це допоможе вчителю забезпечити ефективну підготовку до уроків технологій і забезпечити якісне проведення навчального процесу.

3. Складання переліку виробів, які планується виготовити учнями, включає такі вимоги:

- вироби, які виготовлятимуться, повинні відповідати операціям, передбаченим навчальною програмою;

- робота, пов'язана з виготовленням виробу, повинна бути в межах можливостей учнів, як щодо точності, так і відповідно до запланованих норм часу;

- виріб за своїм призначенням і конструкцією повинен бути зрозумілим для учнів.

Планування технології виготовлення виробу передбачає, що деякі вироби учитель повинен виготовити сам, щоб:

- перевірити послідовність технології;
- визначити витрати часу;
- передбачити можливі помилки учнів і спробувати їх виправити [38].

Завершальним етапом попередньої підготовки до уроків з праці є розробка системи уроків для кожної теми і складання календарно-тематичного плану. Календарний план складається на півріччя і затверджується заступником директора школи з навчальної роботи. На основі вищезазначених вимог та офіційної навчальної програми з технологій для 10-11 класів ми розробили фрагмент матриці проєктно-технологічної діяльності учнів (додаток А). На основі цієї матриці було складено орієнтовне календарно-тематичне планування для навчального модуля "Дизайн предметів інтер'єру" (див. Таблицю 2.1).

Таблиця 2.1.

**Орієнтовне календарно-тематичне планування до навчального модуля
«Дизайн предметів інтер'єру» (35 год.)**

№ уроку	Тема уроку та зміст	К-сть год.	Клас	Дата
1.	Загальні відомості про дизайн. Поняття про дизайн інтер'єру. Історія дизайну інтер'єру.	1		
2.	Поняття про стиль. Види і стилі інтер'єрів. Дизайн предметів інтер'єру.	1		
3.	Засоби художнього конструювання: пропорція, повтори, симетрія, контраст. Особливості українського етнічного стилю інтер'єру.	1		

4.	Принципи дизайну (відповідність змісту, цілісність, єдність змісту). Декоративність. Принцип традиційності. Тектоніка. Характеристика виробів згідно з вимогами до принципів дизайну.	1		
5.	Сучасні стилі інтер'єрів (авангард, біодизайн, мінімалізм, ар-деко, поп-арт, стиль «фьюжн», хай-тек, футуродизайн, еко-стиль, шеббі-шик, кантрі, модернізм, конструктивізм, кітч, лофт, неокласика, авторський дизайн, етнодизайн і інші).	1		
6.	Дизайн предметів інтер'єру. Засоби художнього конструювання (композиція, пропорції, ритм, єдність, баланс, акцент, гармонія).	1		
7.	Методи складання композиції. Орнамент. Види симетрії. Створення форми засобами конструювання.	1		
8.	Основи колористики. Поняття про кольорові гармонії, кольорове коло. Основні закони кольорознавства. Психофізіологічні фактори впливу кольорів на людину. Принципи функціонального застосування кольорів. Виконання схем кольорових гармоній. Виконання кольорового ескізу придуманого предмета інтер'єру в певному стилі.	1		
9.	Конструкційні матеріали та їхні властивості. Декорування приміщень. Вибір конструкційних	1		

	матеріалів, необхідної їх кількості.			
10.	Методи художнього конструювання. Етапи художнього конструювання. Метод фокальних об'єктів. Метод морфологічного аналізу. Конструювання придуманого предмета інтер'єру за допомогою методу фокальних об'єктів.	1		
11.	Методи художнього конструювання: комбінаторика, біоніка, метод фокальних об'єктів.	1		
12.	Вибір та обґрунтування теми проєкту. Поняття про проєктування. Вимоги до проєктованого виробу.	1		
13.	Робота з інформаційними джерелами. Пошук подібних виробів	1		
14.	Визначення стилів. Виконання замальовки, клазури проєктованого виробу.	1		
15.	Аналіз та систематизація зібраної інформації. Створення банку ідей. Використання моделей-аналогів для аналізу та подальшого компонування об'єкта проєктування. Застосування вивчених методів проєктування для вдосконалення та створення виробу.	1		
16.	Планування роботи. Вибір конструкційних матеріалів. Добір інструментів та технологій для виконання проєкту. Розрахунок орієнтовного бюджету проєкту.	1		
17.	Технологічна послідовність виготовлення виробу. Способи з'єднання деталей виробу та їх добір. Організація робочого місця. Правила з	2		

	безпечної праці та санітарно-гігієнічні вимоги під час виконання завдань практичної роботи.			
18.	Технологія виготовлення та декорування обраного предмету інтер'єру. Правила безпечної роботи. Розробка технологічної документації.	4		
19.	Виконання технологічних операцій відповідно до обраного виробу та технології його виготовлення.	6		
20.	Технологія остаточної обробки виробу. Опорядження виробу, послідовність виконання. Ознайомлення з професіями «дизайнер предметного середовища», «декоратор».	2		
21.	Види догляду за виробами інтер'єрного призначення, їх добір із урахуванням техніки виготовлення. Контроль якості виготовленого виробу. Розрахунок орієнтовної вартості витрачених матеріалів.	1		
22.	Презентація результатів проєктної діяльності. Оцінка та самооцінка проєктованого виробу.	2		
23.	Резерв часу	2		

2.2. Розробка планів-конспектів уроків

Тема: Вибір та обґрунтування теми проєкту. Поняття про проєктування. Вимоги до проєктованого виробу.

Мета: ЗК: навчити учнів робити аналіз технологічної, історичної, народознавчої літератури;

ДК: формування вмінь та навички роботи з інформаційними джерелами, створювати банк ідей; визначати вимоги до об'єкту проєктування, закріпити вміння та навички у виготовленні виробу;

ЦК: виховувати і підтримувати інтерес до процесу отримання знань, культуру праці.

Тип уроку: Урок формування та вдосконалення вмінь і навичок

Хід заняття:

I. Організаційна частина . *Визначення готовності учнів до уроку.*

II. Актуалізація навчальної діяльності учнів.

Для проведення даного уроку учням на попередньому занятті повідомляю тему майбутнього уроку та умови і правила, які будуть діяти на цьому уроці;

- Ознайомитись з еволюцією розвитку виробів інтер'єрного призначення.

- Дібрати літературу в якій описується процес виготовлення виробів інтер'єрного призначення.

- Узгодити з батьками орієнтовані передбачувані витрати на реалізацію творчого проєкту.

Учні розподіляють завдання та виконують його в позаурочний час, а також самостійно добирають потрібний матеріал , обмірковує форму подачі матеріалу.

У процесі бесіди з'ясовуються такі питання:

- Що таке проєкт? З яких етапів він складається?
- Що люди проєктують ?
- Для чого потрібно проєктувати вироби?

III. Мотивація навчальної діяльності учнів.

IV. Повідомлення теми, мети і завдання уроку.

Учні записують у робочий зошит тему уроку. На цьому уроці ми розробимо завдання проєкту, спробуємо спроєктувати, проаналізувати майбутній виріб.

Мета проєкту:

- Закріпити вміння по проведенню дослідницької роботи.

- Сприяти підвищенню рівня зацікавленості, активізації творчої діяльності учнів, а також розвиткові важливих особистісних рис: комунікабельності, взаємодопомоги, здорового духу суперництва.
- Удосконалити знання та вміння з виконання практичної роботи, додержання правил безпечної праці, санітарно – гігієнічних норм.
- Виготовити виріб, використовуючи необхідні матеріали, обладнання та інструменти.

Визначення завдань для учнів на урок.

Питання для обговорення. Бесіда (або «Коло ідей»)

- Які вам відомі вироби інтер'єрного призначення?
- Які матеріали використовуються для виготовлення виробів?
- Які технології вам відомі?

Запитання до проєкту. (на ці питання ми з вами одержимо відповідь в процесі уроку)

- Які матеріали можна використати для виготовлення виробів інтер'єрного призначення?

- Які існують джерела для інформації?

Завдання до проєкту.

- Зробити загальний огляд виробів інтер'єрного призначення.
- Розвиток дизайну.
- Зробити порівняльний аналіз аналогічних виробів .
- Знайти спільні риси.
- Знайти відмінності.
- Проаналізувати, порівняти та зробити висновки.

V. Вивчення нового матеріалу. (закріплення вивченого)

1. **Пригадайте поняття творчого проєкту.** (прийом «продовжить речення»)

Проектування - процес, який починається з моменту отримання завдання; розробка концепції, аналіз об'єкта, конструювання, макетування, проєктна документація:

- назва об'єкта;
- функція, призначення;
- габаритні розміри;
- аналіз існуючих аналогів (матеріал, форма, естетика...)
- вимоги до дизайну об'єкта;
- норми витрати матеріалу;
- ескізи креслення виробу;

Базова модель – форма виробу, яку використовують для розробки цілого ряду подібних виробів.

Модель – аналог – це модель, що створена на основі базової моделі, але відрізняється формою деталей чи оздобленням.

2. Можливі теми творчих проєктів.

Обговорення запропонованих учителем тем проєктів .

3. Пригадайте етапи проєктування. (уточніть I етап, який ми сьогодні маємо розглянути. (*Стенд з етапами проєктування*))

I. Організаційно – підготовчий етап.

- *Обґрунтування проблеми, що виникла, і необхідність її розв'язання.*

- *Призначення проєктованого виробу.*

- *Вимоги до виробів даного призначення.*

- *Вимоги до матеріалів.*

- *Вибір об'єкту проєктування.*

- *Аналіз зразків-аналогів.*

II. Конструкторський етап.

III. Технологічний етап.

VI. Заключний етап.

1. До яких технологій відноситься ваш майбутній виріб ? (Метод «Прес»

Я вважаю..., Тому що..., Отже.....)

- бути... (гарним...)

- бути виготовлений ...(для подарунку, для себе...)
- виріб має бути... (невелика за об'ємом.....)
- виріб має відповідати... (технології вишивки....)

2. Які вимоги до виробу ви ставите? (метод «Мікрофон»)

Необхідно визначитися, яким має бути ваш виріб.

Підведемо підсумок ваших відповідей: Основними задачами при цьому виступатимуть наступні вимоги:

- а) естетичні
- б) технологічні
- в) функціональні
- д) економічні

4. Розробка банку ідей

Визначити для чого або для кого можна виготовити ваш вишитий виріб та розробіть схему «Банк ідей»

Банк ідей

VI. ПРАКТИЧНА РОБОТА

Перш ніж приступимо до виконання практичної роботи проведемо дослідження:

- Якими технологіями я володію.
 - Складання плану роботи з виконання проєкту.
 - Вибір теми проєкту, його обґрунтування. (учні аналізують та обговорюють вибір «робота в малих групах»)
- вибір теми творчого проєкту;
 - обґрунтування теми проєкту;

План роботи з виконання проєкту

1. Визначити мету творчого проєкту.
2. Обговорити тему з батьками на предмет необхідності такого виробу, його практичного застосування, виділення коштів на придбання матеріалів.
3. Дібрати інформацію про в інформаційних джерелах.

4. Проаналізувати моделі-аналоги виробів.
5. Виконати ескізний малюнок свого виробу.
6. Підготувати матеріали, дібрати обладнання та інструменти.
7. Розробити технологічні картки послідовності виготовлення виробу, підібрати технологію його виготовлення.
8. Вишити виріб.
9. Розрахувати собівартість виробу.
10. Виконати міні-маркетингові дослідження.
11. Захистити проєкт.

ПРАКТИЧНА РОБОТА №2

- Пошук аналогів та їх аналіз.
 - Критерії, яким має відповідати задуманий виріб: за призначенням, об'ємом, техніками виготовлення...
 - робота з інформаційними джерелами, які мають бути моделі -аналоги (учні одержували завдання дібрати літературу та зразки виробів інтер'єрного призначення)

Аналіз моделей – аналогів.

- назва та вид виробу;
- габаритні розміри;
- технологія виготовлення;
- оздоблення.

Таблиця об'єктів проєктування

Вимоги до конструкції	Модель №1	Модель №2	Модель №3	Модель №4
Призначення виробу				
Естетичний та оригінальний вигляд				
Техніка виконання				
Простота виготовлення.				
Використання не дорогих				

матеріалів. Економічність				
---------------------------	--	--	--	--

Висновок:

Зразок 1: У результаті проведеного аналізу моделей-аналогів можна зробити такий висновок. Усі вироби відповідають своєму призначенню. Крім того, вони достатньо прості з точки зору технології виготовлення. Використані в моделях види технологій виготовлення надають виробам привабливого вигляду.

За оригінальністю, способом виконання..... для подальшого проектування вибрано модель 2.

Або

Зразок 2:

Висновок: Проаналізувавши моделі-аналоги, я прийшла до такого висновку, що виріб буду виготовляти з доступних та легких в обробці матеріалів, а саме таких, які запропоновані у моделі №1.

VII. Підсумок заняття.**Рефлексія** (техніка «Запитальний ряд»)

1. Які завдання були визначені сьогодні на уроці?
2. Чи справились ви з цим завданням?
3. Чи актуально виготовлення традиційних українських вишивок сьогодні?
4. Які труднощі виникли у вас під час виконання практичної роботи?
5. Які орієнтовні матеріальні затрати?

Учні висловлюють свою думку, після чого учитель робить висновок - узагальнення.

Учитель відзначає найкращі роботи; вказує на помилки які учні допустили під час роботи, та шляхи їх виправлення.

Виставлення оцінок (обґрунтування)

VIII. Оголошення домашнього завдання.

- удосконалити аналіз моделей - аналогів спроектованого виробу.
- дібрати матеріали, інструменти та обладнання.

- підготуватись до конструкторського та технологічного етапів.
- уточнити технологічну послідовність виготовлення виробу

Тема: Робота з інформаційними джерелами. Пошук подібних виробів.

Мета уроку: ЗК: засвоєння знань про сутність творчості;

ДК: формування вмінь створювати графічне зображення передбачуваних об'єктів проектування;

ЦК: розвивати логічне мислення, уяву. Виховувати наполегливість, вимогливість, акуратність.

Тип уроку: комбінований.

ХІД УРОКУ

Організаційна частина. Перевірка присутності, вибір чергових.

Повідомлення теми, мети, завдань уроку. Мотивація навчально-трудова діяльності

Учитель записує на дошці тему уроку, повідомляє навчальну мету та визначає завдання уроку.

Ви знаєте, що виготовлення будь-якого технічного чи технологічного об'єкта починають зі творчого задуму. Розмірковуючи над проблемою, людина намагається віднайти найбільш удалий задум чи ідею, що допоможе розв'язати технічне протиріччя. Тут відразу варто зважити на дві обставини. По-перше, ідеї не з'являються самі по собі, навіть у випадку так званого «інсайту» або «осяяння», коли розв'язок приходить ніби сам по собі. По-друге, учені завжди доводили, що цей процес спонтанного відкриття не є чимось випадковим, а має свої приховані закономірності.

Вивчення нового матеріалу

Робота з інформаційними джерелами.

Інформацію (від лат. informatio — повідомляти) визначають як будь-яке повідомлення про будь-що, теоретичні відомості, значення певних показників, що є об'єктами збереження, обробки та передачі, які

використовуються в процесі аналізу певних (економічних, технологічних, політичних тощо) рішень.

Усе інформаційне середовище поділяється на три типи джерел інформації:

документ;

людина;

предметно-речове середовище.

Людина є ключовою ланкою в системі інформаційних джерел. Може розкрити велику за обсягом та цікаву інформацію зі сфери знань та власного досвіду використання цих знань на практиці.

Під предметно-речовим середовищем розуміють оточення, що поруч із вами. Предмети та речі інколи можуть розповісти не менше ніж людина.

Під час роботи над проектом важливо знати, де шукати потрібну інформацію. У зв'язку з цим розрізняють такі найбільш поширені шляхи пошуку інформації:

- вивчення бібліотечного каталогу;
- за допомогою пошукових систем в Інтернеті;
- у довідковому апараті лінгвістичних енциклопедій. У них після статті на визначені теми дається список літератури;
- комунікативний — можливість отримати необхідну консультацію вчителя, фахівця тієї галузі, яка є близькою до теми проекту.

І до сьогодні серед учених немає одностайної думки стосовно відповіді на ці та подібні запитання. Завжди існували науковці, які висловлювали думку, що творчі відкриття — це результат випадковості, сфера підсвідомого, непов'язана з логікою та інтелектом. Інші вчені, ґрунтуючись на ідеях І. П. Павлова, В. М. Бехтерева, вважають, що процес творчості може відбуватися на заниженому рівні активності свідомості або на рівні підсвідомості. Але це трапиться, якщо йому передувала розумова робота з накопичення певної інформації про досліджуваний об'єкт.

Сьогодні спеціальні дослідження показують, що творче відкриття можливе тоді, коли дослідницький пошук підготовлений системою знань і йому передують напружена розумова діяльність винахідника. Після цього мозок за певний проміжок часу синтезує проведену роботу у вигляді творчої ідеї. Спрощено це виглядає так, ніби в комп'ютер вводять певний обсяг інформації, а через деякий час, коли він обробить її за спеціальною програмою, видає розв'язок задачі.

Людина за власним бажанням може розвинути в собі вміння, здібності, риси характеру, спрямовані на вироблення творчих, оригінальних ідей, що дасть змогу створювати чи відкривати щось нове, практично в будь-якій галузі людської діяльності, а не лише у сфері виробництва. Серед таких умінь творчого характеру, що можуть бути сформовані, вважають вміння створювати банк ідей та пропозицій.

Одним із завдань створення такого банку є впорядкування інформації з метою її аналізу, що прискорює процес вироблення творчих ідей і, відповідно, створення нового об'єкта чи його вдосконалення.

Пошук інформації, яка стосується певної проблеми або галузі виробництва, супроводжується її накопиченням. Досить часто великий обсяг інформації не лише «загромаджує» комп'ютер, але й залишається не використаним у дослідницькій роботі. Тому дизайнери намагаються впорядкувати та систематизувати знайдену інформацію, щоб більш якісно скористатися зібраним матеріалом, який було накопичено під час дослідження й вивчення проблеми.

Кожну знайдену ідею необхідно проаналізувати, виділивши позитивні та негативні сторони. Якщо мова йде про виготовлення певного виробу, необхідно з'ясувати, як даний об'єкт буде розв'язувати поставлені завдання (проблему), чи буде зручним у користуванні, задовольняти встановленим технологічним вимогам тощо. Інакше кажучи, працюючи над створенням конкретного об'єкта, дизайнер переглядає всі можливі шляхи розв'язку проблеми, що проявляється у вигляді набору образів майбутнього виробу —

банку ідей та пропозицій. Проте, мова тут іде не лише про можливі форми майбутнього виробу чи, наприклад, проектування інтер'єру у вигляді замальовок чи ескізів, а й добір інших конструкційних матеріалів, комбінації різноманітних ідей, зміни в кольорі, варіанти компоновки складових частин виробу, товарного вигляду тощо. До такого банку конструктор повертається протягом усього періоду роботи над проектом, доповнюючи його і переглядаючи ті чи інші пропозиції для використання в роботі. Наприклад, працюючи над інтер'єром кімнати, коли визначено кількість та конструкцію меблів, коли образ і вигляд меблів став завершеним, дизайнер переходить до виконання рисунків і креслень у масштабі, проробляє можливі варіанти розташування окремих частин меблів — виконує компоновку. Варіанти компоновок входять до банку ідей, як власне й сам ескіз, доповнюючи образ, замальовки, креслення меблів тощо.

Клаузура — це великий аркуш паперу, на якому презентовані різноманітні варіанти майбутнього виробу в загальному вигляді, з прорисовкою окремих частин чи деталей. Аркуш із клаузурою повинен мати завершену композицію стосовно виробу чи проекту в цілому. Під час такої роботи можна застосовувати будь-які зображувальні засоби — від власноруч виконаних малюнків та ескізів до кольорових і скопійованих зображень.

Під час створення клаузури проявляється творча фантазія дизайнера, вміння застосовувати зібрану інформацію про досліджувану проблему чи об'єкт проектування. Тому аркуш клаузури може містити зображення, які відображають асоціативні, фантастичні, природні аналогії, якими користується дизайнер, чи скопійовані рисунки, фотографії з інших джерел. Дизайнер може коротко відобразити суть ідеї з відповідними написами, запитаннями, декількома варіантами розв'язків проблеми тощо.

Отже, банк ідей та пропозицій має складатися з комплексу інформації, яка стосується об'єкта проектування і відповідає за змістом та кількістю певному етапу проектування виробу.

Практична робота

6.1. Вступний інструктаж

Графічне зображення виробу

Завдання 1. Поміркуйте над образом майбутнього проєкту. Використовуючи клаузуру, покажіть можливий образ вашого виробу з докладною прорисовкою всіх конструктивних елементів та основних ідей проєкту.

Завдання 2. Складіть ескіз майбутнього виробу.

Поточний інструктаж. Обходи(Метод:практичний).

1: перевірити дотримання санітарно-гігієнічних вимог, наявність необхідного оснащення, правильності організації робочого місця перед початком роботи.

2: перевіряти дотримання правильності проведення самоконтролю.

3:перевіряти дотримання технологічної послідовності виконання завдання, проведення самоконтролю кожним учнем.

Постійно перевіряти дотримання безпечних прийомів роботи та організацію робочого місця.

Заключний етап. (Метод: розповідь).

- 1) Аналіз виконання самостійної роботи учнями.
- 2) Розбір типових помилок учнів.
- 3) Розкриття причин допущених учнями помилок.
- 4) Повторне пояснення вчителем способів усунення помилок.

Підведення підсумків уроку. (Метод: рефлексія).

1. Над якою темою працювали на занятті?
2. Що нового дізналися під час вивчення цієї теми?
3. Для чого вам знадобляться знання, отримані на занятті?

Прибирання робочого місця 2 хв.

Повідомлення домашнього завдання.(на дошці).

Підготувати спиці та нитки для виготовлення виробу.

Тема: Презентація результатів проєктної діяльності. Оцінка та самооцінка проєктованого виробу.

Мета заняття:

- 1) Знаннєвий компонент:
- *. Узагальнити знання та вміння учнів проєктувати та виготовляти вироби за власним задумом;*
- 2) Діяльнісний компонент:
- *Повторити основні відомості про етапи проєктування виробу, використання різних технологій при його виготовленні;*
- 3) Ціннісний компонент:
- *Виховувати естетичні смаки. Розвивати логічне мислення.*

Хід уроку:

I. Організаційний етап.

Ознайомлення учнів з метою уроку, завданнями на урок.

II. Актуалізація опорних знань учнів.

- 1) З яких етапів складається виконання проєкту на уроках трудового навчання?
- 2) В чому полягає особливість підготовчого етапу? Які завдання ми виконуємо на цьому етапі?
- 3) Які джерела інформації ми використовували при підготовці до виконання проєкту?
- 4) Які завдання ми виконуємо на конструкторському етапі виконання проєкту?
- 5) Які конструкторські документи вам відомі? В чому полягає відмінність між кресленням та ескізом виробу? Що таку технологічна картка виробу?
- 6) Які завдання виконуються на технологічному етапі?
- 7) Для чого ми проводимо розмічання? Які способи розмічання вам відомі? Які інструменти використовуються для розмічання деревини?

- 8) Для чого призначена операція пиляння деревини? Які інструменти використовуються для пиляння? З яких частин складається лучкова пилка? Чому у лобзика полотно тоненьке? Для чого призначена пилка-наградка? Пилка-наградка використовується для ненаскрізного пиляння.
- 9) В чому полягає особливість стругання деревини? Для чого його проводять? Які інструменти використовуються для ручного стругання? Пригадайте будову стругальних інструментів. В чому полягає відмінність між рубанком та шерхебелем?
- 10) Які інструменти використовуються для ручного свердління деревини?
- 11) Для чого проводиться шліфування виробів з деревини? Що для цього використовується? (*Використати слайд16*).
- 12) Які види художньої обробки деревини вам відомі? Які з них характерні для нашого регіону?
- 13) Що ми робимо на заключному етапі виконання проєкту? Які вимоги ставляться до виготовленого виробу?

Техніко-технологічні вимоги до виробу.

Виріб, який конструюють повинен мати відповідні показники якості: функціональність, ергономічність, технологічність.

Функціональність виробу – це один з принципів конструювання, який полягає у тому, що створений об'єкт повинен виконувати певні функції (тобто бути рухливим, нерухомим або рухатись у повітрі, переносити вантаж на певну відстань тощо). Однак при цьому конструктор враховує конкретне оточення, в якому знаходиться об'єкт. Отже не можна проєктувати об'єкт не знаючи де він буде знаходитись. *Форма* виробу повинна відповідати за його змістом. Не можна наприклад малорухомим об'єктам надавати форму стрімкого руху і навпаки.

Ергономіка – наука, що вивчає функціональні можливості і особливості людини у трудових процесах з метою створення найкращих умов для

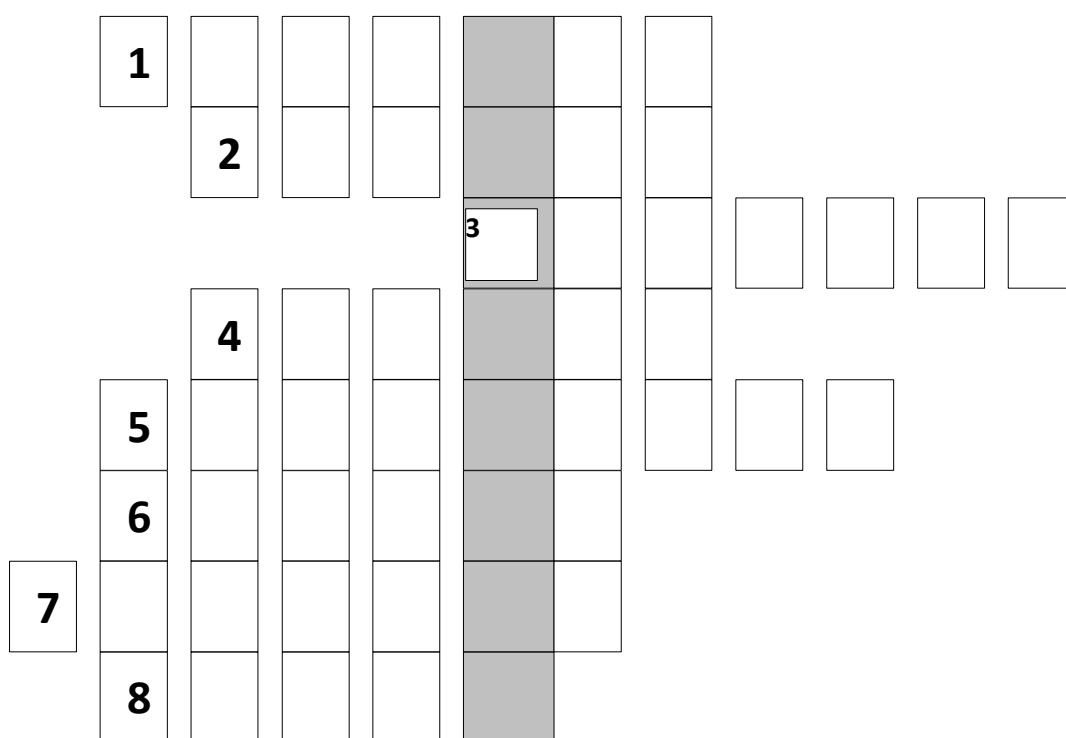
поєднання діяльності людини і техніки. Головною вимогою ергономіки до будь-якого об'єкту є зручність цього виробу для користування людиною.

Технологічним вважають такий виріб, який розроблений з максимальним використанням вже існуючих типових вузлів, з'єднань, деталей тощо. До технологічності відносять також можливість використання найменшої кількості матеріалів та відносної простоти у виготовленні об'єкту.

III. Розв'язування кросворда.

IV. Захист проєктів. Оцінка та самооцінка проєктованого виробу.

V. Підсумок уроку та домашнє завдання.

1 – частина рубанка

2 – деревний матеріал, що виготовляють зі шпону

3 – розмічальний інструмент для проведення паралельних ліній

4 – як називається процес конструювання, виготовлення та презентації виробу

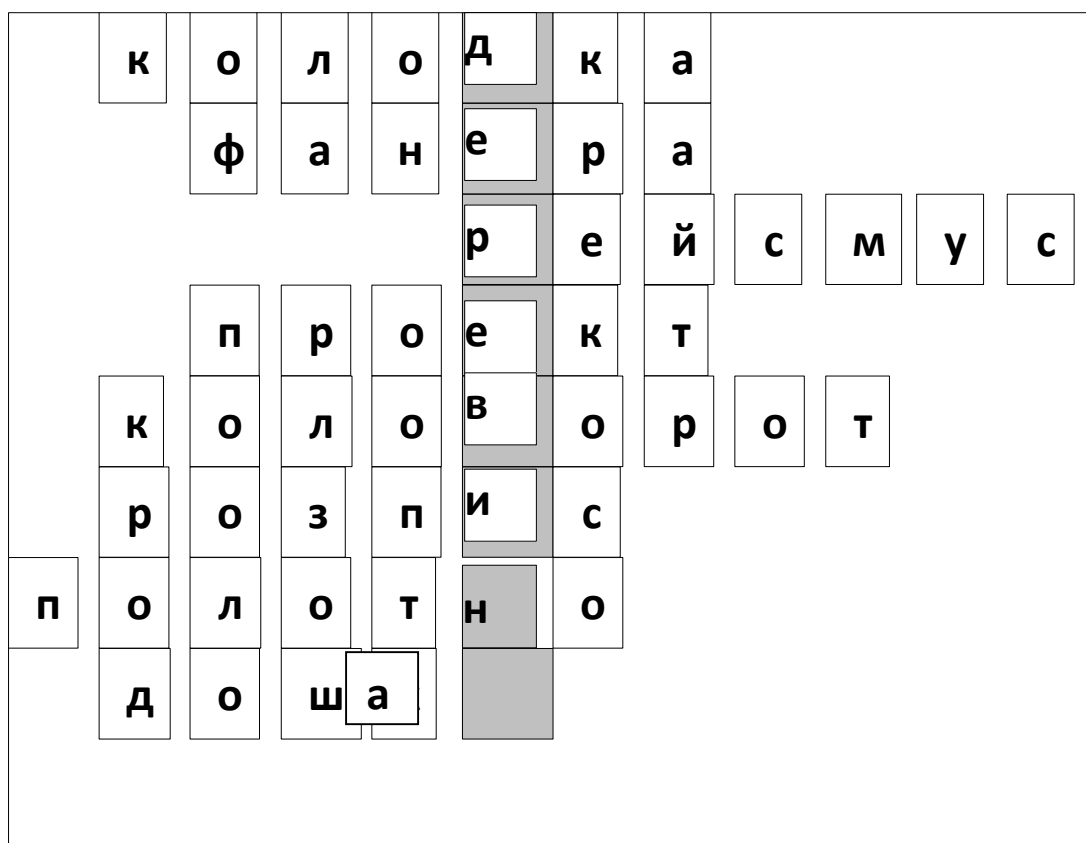
5- інструмент для ручного свердління деревини

6 – один з видів художньої обробки деревини

7 – частина лобзика, лучкової пилки

8 – один з видів пиломатеріалів

У виділених клітинках – природний матеріал, який використовується для виготовлення виробів у навчальній майстерні.

1 – частина рубанка

2 – деревний матеріал, що виготовляють зі шпону

3 – розмічальний інструмент для проведення паралельних ліній

4 – як називається процес конструювання, виготовлення та презентації

виробу

5- інструмент для ручного свердління деревини

6 – один з видів художньої обробки деревини

7 – частина лобзика, лучкової пилки

8 – один з видів пиломатеріалів

У виділених клітинках – природний матеріал, який використовується для виготовлення виробів у навчальній майстерні (деревина).

2.3. Аналіз результатів впровадження розробленої методики формуючого впливу

Для перевірки ефективності методики навчання учнів виготовленню набору ложок на уроках технологій, яка сприяє формуванню творчих здібностей особистості, необхідно було впровадити дану методику в процес навчання і перевірити в одній із шкіл.

Експериментальна робота проводилася нами в ЗОШ № 3 I-III ступенів м. Глухів.

В експерименті приймали участь дві групи старшокласників, одна експериментальна і одна контрольна.

Основним завданням експерименту було: виявити рівень засвоєння учнями основних понять, оволодіння навиками і вміннями виготовлення набору ложок.

Перед тим як провести експериментальне дослідження, перевірили рівень початкових знань учнів. Провели контрольні роботи, які склалися з теоретичних запитань та практичної роботи.

У результаті виявилось, що рівень знань учнів обох груп приблизно однаковий. Проаналізувавши результати контрольної роботи встановлено, що з теоретичними завданням в контрольній групі справилося 52,6%, а в експериментальній 51,5%. З практичним завданням в експериментальній групі справилося 27%, а в контрольній 29,4% (рис. 2.1).

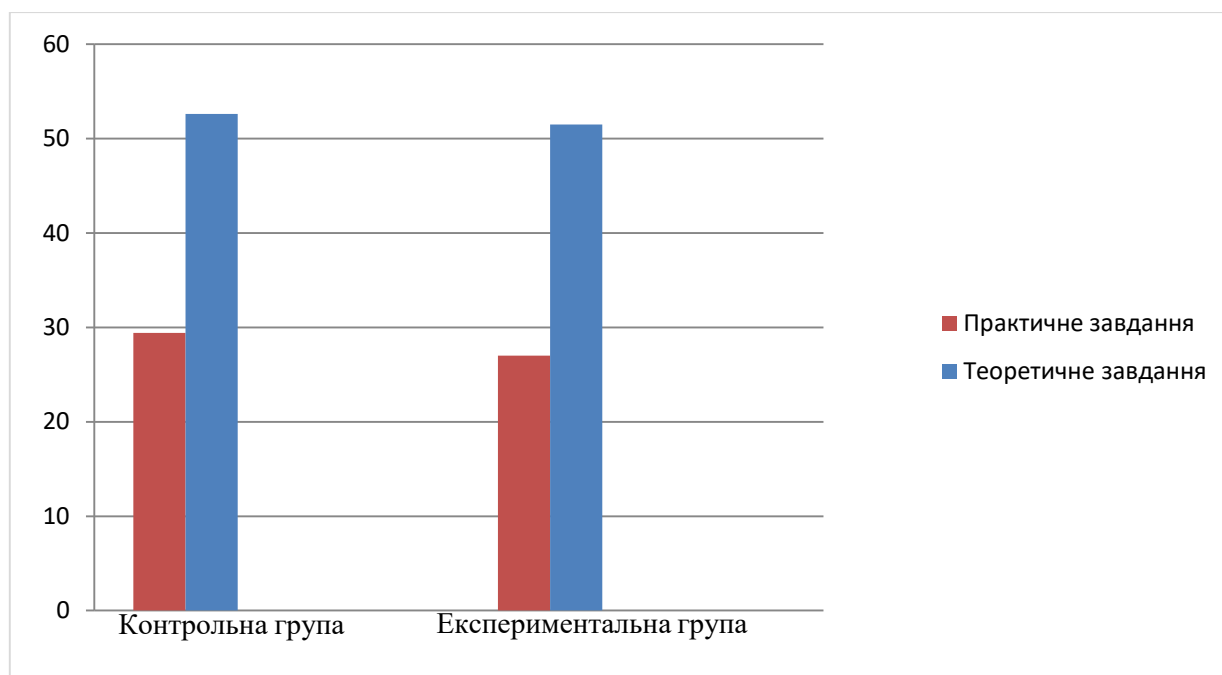

Рис. 2.1. Результати контрольної роботи

Під час дослідження в експериментальному класі ми використовували такі методи, як: спостереження за діяльністю учнів на заняттях, розповіді, бесіди та дискусії, тести, кросворди, ребуси, метод мозкового штурму. Заняття у контрольних класах проводилися за традиційною методикою, при цьому теоретичні заняття проводилися в основному у вигляді бесіди та інших репродуктивних методів навчання, також із застосуванням традиційних методик проведення практичних робіт.

Результати наведені в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Зміст діяльності учнів контрольної та експериментальної груп

Клас	Діяльність вчителя	Діяльність старшокласників
10-А	Пояснюючи новий матеріал використано метод демонстрації на проекторі. Ознайомлюючи учнів із видами ложок та технологією їх виготовлення, було	По закріпленню вивченню нового матеріалу учні майже безпомилково визначали елементи технології виготовлення ложок на запропонованих малюнках. У

	<p>продемонстровано вироби оздоблені різьбленням та підручники по деревообробці, плакати, таблиці, інструкційні картки з послідовністю виготовлення ложки. При оцінюванні продемонстровано найкращі роботи.</p>	<p>цьому їм допомогли підручники по деревообробці, інструкційні картки по виготовленню виробів. Учням сподобались вироби. Вони зацікавлені, дехто навіть майже закінчив виготовляти технологічну карту виробу, хоча цього не планувалося на уроці.</p>
10-Б	<p>Пояснення нового матеріалу, було виконане в усній формі без звернення на наочність, інструкційні картки, підручники, тобто використано словесний метод. Записували основні відомості в зошит.</p> <p>Ознайомлюючи старшокласників із історією та видами ложок, розповіла які види є та як їх розрізнити без використання допоміжної літератури.</p> <p>При поясненні технології виготовлення виробу було продемонстровано технологічну послідовність видовбування ложки та нанесення різьблення.</p>	<p>При закріпленні нового матеріалу не усі учні правильно визначали види ложок на запропонованих малюнках. Учні не виявляли особливої активності на уроці. Повільно виконували технологічну карту. Проте учні справилися із поставленим перед ними завданням.</p>

Порівняння успішності учнів на проведених експериментальних уроках, представлені на рис 2.2.

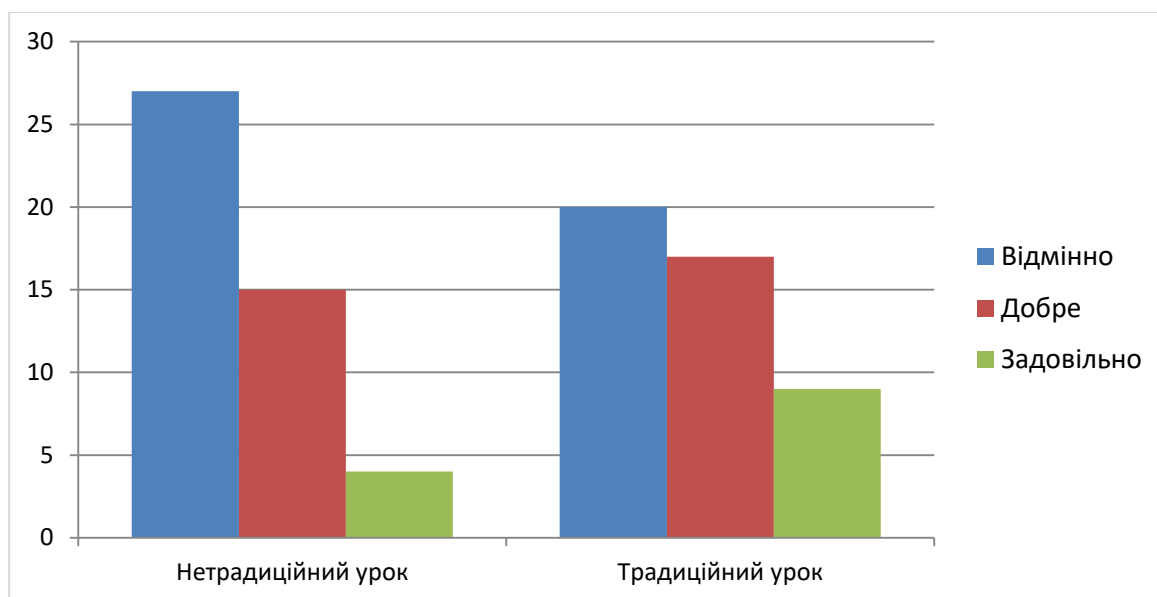

Рис. 2.2. Успішність старшокласників на занятті

За результатами дослідження було зроблено висновок, що наочні, словесні та практичні методи навчання — це найефективніші методи подачі матеріалу на заняттях з технологічної освіти для учнів старшої школи.

Саме завдяки використаними ігровими технологіями та поєднанням словесних, практичних і наочних методів навчання, краще засвоюється навчальний матеріал, учні швидше та правильніше виконують операції по виготовленню виробу. Проте, якщо звернути увагу на інший клас, де проводився урок без використання цих методів, успішність виготовлення виробу та засвоєння нового матеріалу була нижчою. Засвоєння прийомів виготовлення набору ложок учнями 10-их класів можливе тільки за допомогою поєднання словесних, наочних та практичних методів навчання, але обов'язково у поєднанні з практичними методами навчання та практичною діяльністю.

ВИСНОВКИ

За результатами магістерського дослідження зроблені такі висновки:

1. Організація проєктно-технологічної діяльності передбачає послідовність етапів, які взаємодіють між собою і найкращим чином розкривають процес розробки та виконання проєкту. Ці етапи складаються з: організаційно-підготовчого (пошук проблеми, вироблення ідей та варіантів, формування основних параметрів, вибір оптимального варіанта, прогнозування майбутніх результатів, міні-маркетингові дослідження), конструкторського (складання ескіза, розробка конструкторсько-технологічної документації, добір матеріалів), технологічного (вибір інструментів та обладнання, організація робочого місця, виконання технологічних операцій, самоконтроль своєї діяльності, дотримання технологічної, трудової дисципліни, культури праці, оцінка якості варіантів конструкцій) та заключного (економічне та екологічне обґрунтування, корегування виконаного виробу порівняно із запланованим, випробування проєкту, оформлення, самооцінка проєкту та його захист).

2. Ложкарство - деревообробний промисел з виготовлення ложок, ополоників, мисок, тарілок та іншого кухонного начиння. Ложкарством займалися звичайно чоловіки похилого віку. Для цього ремесла використовувалися здебільшого такі породи деревини, як клен, береза, осика, липа, інколи груша. Вимогою до сировини були легкість оброблювання і стійкість до розтріскування. Згодом — здатність утримувати фарби через деякий час експлуатації. З розпиляного дерева майстер робив спочатку заготовки (у деяких районах називалися «гентидами»), котрі оброблялися потім за допомогою спеціальних ложкарських інструментів - різця чи ложки - кривого ножа для вирізання заглибини та шліфера, а також ножа та найпростішого токарного верстата.

3. Спланували навчання старшокласників на виготовлення набору ложок. Для цього склали матрицю, на основі якої розробили календарно-тематичний план та розробили три плани-конспекти уроків. Для його

реалізації використали різні технології навчання, а саме: проєктну, інформаційно-комунікаційну, інтерактивну.

4. Виготовлено набір ложок з дотриманням санітарно-гігієнічних вимог до майстерні та безпечних прийомів роботи.

5. У результаті дослідження визначено та експериментально перевірено методику навчання старшокласників проєктування і виготовлення набору ложок, яка забезпечують успішний та ефективний розвиток творчої активності учнів на уроках технологій, а саме: реалізація особистісно орієнтованого підходу на уроках технологій під час виконання творчих проєктів; цілеспрямована і систематична діяльність учителя, спрямована на розвиток творчого потенціалу учнів під час виконання проєктів різного змісту й характеру; створення на уроках технологій ситуації вільного вибору об'єктів проєктування та успіху учнів у проєктно-технологічній діяльності; виконання учнями основних етапів проєктно-технологічної діяльності тощо.

Таким чином, мета магістерської роботи досягнена, а її завдання виконані.

Проведене дослідження не вичерпує усіх аспектів організації проєктно-технологічної діяльності старшокласників у процесі виготовлення виробів з деревини. Подальші наукові пошуки ми вбачаємо у розробці методики навчання учнів старших класів виготовлення виробів, оздоблених іншими техніками, традиційними для різних регіонів України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Амалицький В. В., Сапеев В. І. Обладнання та інструмент деревообробних підприємств. Київ : Екологія, 2012. 319 с.
2. Боринець Н. Метод проєктів у викладанні трудового навчання. *Трудове навчання*. № 9 (45). 2011. С. 8-15.
3. Вища освіта України і Болонський процес / за ред. В. Г. Кремня ; авт. кол. : М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук, В. В. Грубінко, І.І. Бабін. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2004. 382 с.
4. Гетта В., Торубара О. Педагогічні умови ефективної профільної та професійної підготовки школярів. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2011. № 2. С. 17–18.
5. Глушак Д. Д. Посібник з художньої обробки деревини. Київ : Освіта. 2012. 301 с.
6. Гуревич Р., Бойчук В. Сучасна парадигма технологічної освіти в школі. *Трудова підготовка в рідній школі*. 2015. № 6. С. 2-7.
7. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. Постанова Кабінету міністрів України за № 1392 від 22 листопада 2011 р. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-п#n9>.
8. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. URL : <http://www.mon.gov.ua>.
9. Дьюи Дж. Психология и педагогика мышления (Как мы мыслим) / Дж. Дьюи; пер. с англ. Н. М. Никольской. Киев.: Совершенство, 1997. 208 с.
10. Закон України „Про загальну середню освіту”. Освіта України : *Нормативно-правові документи*. Київ : Міленіум, 2001. С. 103–126.
11. Кадемія М. Ю., Ничкало Н. Г. Інноваційні технології навчання у Вінницькому ВПТ-4. *Інноваційні технології в освіті (досвід і практика)*. 2005. С. 81–88.
12. Касьян В. В., Коваленко І. В., Серховець Р. В. Інноваційні технології в оздобленні виробів із деревини. *Альманах : збірник наукових праць*

студентів і викладачів інженерно-педагогічного факультету № 8. Київ : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2016. С. 68-72.

13. Коберник О. М. Трудове навчання в школі: проєктно-технологічна діяльність. 5-12 класи; за ред. О. М. Коберника, В. В. Беребец, Н. В. Дубова та ін. Харків : Вид. група «Основа», 2010. 256 с.
14. Коберник О.М. Технологічна освіта в Україні в контексті запровадження компетентнісного підходу. *Професійне становлення особистості : проблеми і перспективи : [матер. V міжнар. науково-практ. конференції]*. Хмельницький : ПП Цюпак А.А., 2009. С. 87–92.
15. Коваленко І.В. Дидактичні засади вивчення фізичних основ різання деревини. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. – Випуск 30: збірник наукових праць / за ред. проф. М. С. Корця. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2011. С. 97–102.*
16. Концепція «Нова школа. Простір освітніх можливостей» URL : <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/>.
17. Концепція профільного навчання в старшій школі. *Інформ. зб. МОН України. 2003. № 24. С. 3–15.*
18. Концепція трудового навчання і креслення. URL : Доступ до ресурсу: http://oipopp.ed-sp.net/metod/64/64_1.doc.
19. Крейнділн Л. Н. Столярні роботи: навчальний посібник / пер. з рос. Сидоренко В. К. Київ : Вища школа, 1993. 263 с.
20. Курок В. П., Воїтелева Г. О. Навчально-методичний посібник до виконання курсових робіт з методики професійного навчання [для студентів денної, заочної форм навчання напряму підготовки 6.010104 Професійна освіта] та методики викладання спецпредметів [для студентів спеціальності 7.01010401 Професійна освіта]. Глухів : РВВ ГНПУ ім. О. Довженка, 2015. 36 с.

21. Мадзигон В. Н. Продуктивная педагогика. Политехнические основы соединения обучения с производительным трудом: монография. Київ : Вересень, 2004. 324 с.
22. Мегем Є. І., Сидоренко В. К., Юрженко В. В. Програми вищих педагогічних навчальних закладів III – IV рівня акредитації. Практикум в навчальних майстернях для спеціальності 7.0101.03. педагогіка і методика середньої освіти «Трудове навчання». Глухів: РВВ ГДПУ, 2006 р. 52 с.
23. Методика трудового обучения с практикумом / Д. А. Тхоржевский, А. И. Бугаев, Б. И. Бухалов и др.; под ред. Д. А. Тхоржевского. Киев : Просвещение, 1987. 447 с.
24. Морев О. О. Формування конструктивних умінь старшокласників у процесі трудового навчання : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Херсон : 2006. 225 с.
25. Науково-дослідна робота в технологічній освіті : навчальний посібник для студентів спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології) / Укладачі : В. П. Курок, Г. О. Воїтелева, Г. В. Ігнатенко / за редакцією В. П. Курок. Глухів : РВВ ГНПУ ім. О. Довженка. 188 с.
26. Національна доктрина розвитку освіти : [Довідково-метод. вид.]. Харків : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2006. – (Книга вчителя трудового навчання (обслуговуючі види праці) / [упоряд. Н. Б. Лосина, Б. М. Терещук]. С. 38–56.
27. Національна стратегія розвитку освіти на 2012 – 2021 роки. URL : <http://www.mon.gov.ua>
28. Омельчук О. В. Використання методу творчих проєктів у профільному навчанні старшокласників художнього оброблення матеріалів. *Молодь і ринок*. 2014. № 11. С. 156–161.
29. Омельчук О. В., Шабага В. Б. Метод проєктів у підготовці вчителів технологій до профільного навчання учнів художньої обробки

- матеріалів. *Наукові записки. Серія: педагогічні науки.* – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2016. Вип. 147. С. 173–177.
30. Оршанський Л. В. Технологія деревообробного ремесла: навч. посібник. Тернопіль : ТЗОВ «Терно-граф», 2012. 500 с.
 31. Проектно-технологічна діяльність учнів на уроках трудового навчання: теорія і методика: монографія / [В. В. Бербец, Т. М. Бербец, Н. В. Дубова та ін.]; за заг. ред. О. М. Коберника. Київ : Наук. світ, 2003. 172 с.
 32. Севастьянова О. С. Реалізація індивідуального підходу до учнів у процесі проектування та виготовлення виробів із текстильних матеріалів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: Зб. наук. праць.* Київ-Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2006. Вип. 10. С. 92–96
 33. Стешенко В. В. Новій українській школі нове трудове навчання. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.* 2017. Вип. 1. С. 350-358.
 34. Сучасний урок технологій у старшій школі : навч.-метод. посіб. / За заг. ред. О. М. Коберника. Умань : СПД Жовтий, 2011. 248 с.
 35. Терещук А. І. Концептуальне бачення профільної технологічної підготовки учнів старшої загальноосвітньої школи. *Трудова підготовка в закладах освіти.* 2012. № 11. С. 42–47.
 36. Терещук Г. В. Дифференцированные задания по техническому труду для учащихся V–VII классов: [методическое пособие]. Киев : НИИ труд. подгот. и профориент. АПН СССР, 1991. 94 с.
 37. Технології. 10 – 11 класи: [програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Технологічний напрям. Спеціалізація «Деревообробка»] URL : <http://mon.gov.ua/content/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0/derevo.pdf>.
 38. Технологія. 10 – 11 класи. Навчальна програма. Рівень стандарту, академічний рівень. Варіативні модулі. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2010. 140 с.

39. Українські народні ремесла / за ред. Д. О. Тхоржевського. URL : <http://trudove.org.ua/post/ukra-nsk-narodn-remesla-za-red-tkhorzhevskogo-d-o>.
40. Чумак А. Відродження художніх ремесел засобами ручної художньої праці [в школі]. Рідна шк. 1998. №4. С. 57–58.
41. Юрженко В. В. Методологічні підходи до визначення структури й змісту освітньої галузі «Технологія» в основній школі: монографія. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. 409 с.
42. Історія української культури / За загал. ред. І.Крип'якевича. ДО : Лібідь, 1994. 656 с.
43. Воропай П. Звичаї українського народу. Донецьк : Оберіг, 1993. 590 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Фрагмент матриці проєктно-технологічної діяльності для учнів 10-11 класів

Кількість Проектів - 1	Об'єкти проектно- технологічної діяльності учнів	Основна технологія	Додаткова Технологія	Кількість годин	Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів
Навчальний модуль «Дизайн предметів інтер'єру»					
№1	Набір ложок	Технологія ручної обробки деревини.	Технологія механічної обробки деревини. Технологія опорядження деревини	35	<p>Знаннєвий компонент</p> <p>Знає визначальні особливості стилів інтер'єру (античний, барокко, класицизм, ампір, модерн, хай-тек, мінімалізм, еклектика). Розуміє сутність принципів дизайну (відповідність змісту, цілісність, традиції, єдність форми та змісту тощо). Називає засоби художнього конструювання (пропорції, повтори, симетрія та асиметрія, контраст, нюанс). Розуміє поняття композиції.</p> <p>Має уявлення про конструкційні матеріали для облаштування власного інтер'єру (деревина, метали та сплави, пластики, текстильні матеріали, рослини). Пояснює доцільність вибору конструкційних матеріалів, безпечних для здоров'я людини та навколишнього середовища. Розуміє роль природних матеріалів як важливого екологічного ресурсу у збереженні довкілля.</p> <p>Характеризує роль кольору в композиції (кольоровий тон, насиченість, світло у кольорі, вплив кольору на сприйняття).</p> <p>Розуміє іншомовну термінологію.</p>

				<p>Діяльнісний компонент</p> <p>Застосовує засоби та методи художнього конструювання (замальовки, клаузура, макетування тощо) під час розробки композиції предмету та його оздоблення. Застосовує властивості та поєднання кольорів у оформленні виробу. Виконує малюнки предметів відповідно до стилю інтер'єру. Добирає конструкційні матеріали та інструменти для виготовлення годинника. Визначає технологію виготовлення виробу.</p> <p>Розраховує орієнтовний бюджет проєкту.</p> <p>Виконує технологічні операції відповідно до обраного виробу та технології його виготовлення.</p> <p>Вирізняє технології виготовлення та оздоблення виробів, поширені в регіоні проживання за характерними ознаками. Здійснює економічну оцінку виготовленого виробу. Дотримується правил безпечної праці при виконанні технологічних операцій.</p> <p>Ціннісний компонент</p> <p>Усвідомлює доцільність застосування принципів дизайну для створення власного дизайн-проєкту. Обґрунтовує власну позицію щодо вибору технології обробки конструкційного матеріалу. Висловлює власну думку та пошановує колегіальне ухвалення рішень у роботі в групі. Усвідомлює важливість дотримання технологічної послідовності при виготовленні виробу. Усвідомлює доцільність вибору конструкційних матеріалів, безпечних для здоров'я людини та навколишнього середовища. Обґрунтовує взаємозв'язок між дотриманням технології виготовлення та якістю виробу.</p>
--	--	--	--	--

